

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אֲתָנָה, סְלוּק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מוֹנָה – רבוי; מוֹנֵה פִּשְׁטָא – מוציא מפשט; מֵרָאָה = מֵרָאָה, רבוי; דְּרָאָה – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממש, לא ממש; טַפְחָא = טַפְחָא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מֵרָאָה טַפְחָא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דְּרָאָה תְּבִיר טַפְחָא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מֵרָאָה תְּבִיר טַפְחָא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תְּבִיר מֵרָאָה טַפְחָא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מֵרָאָה – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זְרָאָה סְגוּלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זְרָאָה סְגוּלָא – 2; זְרָאָה גְדוּלָא – 3; רִבֵּי – 4; ... זְרָאָה קֶטַן ... זְרָאָה קֶטַן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פִּרְ – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

1.1 ויקרא א,א

ויקרא א,ב:

[ב] דִּבְרֵי אֱלֹהִים אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֲדֹם כִּי-יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַיהוָה מִן-הַבְּהֵמָה מִן-הַבָּקָר וּמִן-הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת-קָרְבַּנְכֶם:

טעם רביעי וקבוצת הטעמים מרכא תביר טפחא אתנא (כפסוק (ויקרא א,ב))

דורש [ויקרא רבה (וילנא) פרשה ב ט] אֲדֹם כִּי-יִקְרִיב מִכֶּם (ויקרא א,ב) למה לא נאמר איש כמ"ש להלן דבר אל כל עדת בני ישראל איש כי יקריב אף כאן יאמר הכתוב ויקחו לכם איש בקר או צאן למה נאמר אֲדֹם להביא את הגר, מכס פרט לגוי שהוא מביא עולה אמר רשב"ג, שבעה דברים התקינו בית דין הגדול וזה אחד מהם גוי שהביא עולתו ממדינת הים אם הביא נסכים עמה קריבין נסכים משלו ואם לאו קריבין משל צבור ותנאי ב"ד הוא ... מִן-הַבְּהֵמָה מִן-הַבָּקָר וגו', אם נאמר מן הבהמה למה נאמר מִן-הַבָּקָר וּמִן-הַצֹּאן מכאן אמרו מקבלים מיני זבחים מרשעי ישראל כדי להכניסן תחת כנפי השכינה חוץ מן המומר והמנסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא.

לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, משוער, כי כל אחד מטעמי הרביעי במלים אֲדֹם ו- מִן-הַבְּהֵמָה קשור למספר ארבע.

משוער כי טעם מלת אֲדֹם – רביעי, מלמד שהתורה דברה על ארבעה בני אדם בנוסף על היהודי הרגיל, בנושא הקרבת קרבן עולה. משוער כי תבנית הטעמים של הכתוב כִּי-יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן – מרכא תביר טפחא פועלת בתפקיד כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא הקרבת קרבן עולה שחלוקים בהלכותיהם בקשר ממי מקבלים וממי אין מקבלים הקרבת קרבן עולה. והארבעה הם:

- (א) הגר המביא כמו יהודי כל קרבן ונסכים שלו
 - (ב) גוי שהוא מביא עולה בלבד, ומבין שבעה דברים ש התקינו בית דין הגדול ... אחד מהם גוי שהביא עולתו ממדינת הים אם הביא נסכים עמה קריבין נסכים משלו ואם לאו קריבין משל צבור ותנאי ב"ד הוא
 - (ג) מקבלים מיני זבחים מרשעי ישראל כדי להכניסן תחת כנפי השכינה
 - (ד) ולא מקבלים מן המומר והמנסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא.
- סעיפים (ג) ו(ד) עוסקים ברשעי ישראל. משוער כי טעם מלת לַיהוָה – אתנא מגביל לקבל קרבן עולה מן רשעי ישראל לתיאבון ובכך מלמד שאין מקבלים קרבן עולה מרשעי ישראל להכעיס הנמנים בסעיף (ד).
- ע"פ [כלי יקר] אפשר לתת הסבר נוסף לגלמוד מטעם אתנא של לַיהוָה – בתפקיד מגביל, שהמקריב יהיה כאדם הראשון שהתעורר מעצמו להקריב קרבן לה' ולא מפני התעורר להקריב מקנאתו באדם אחר שראוהו מקריב ו/או מתהדר במעשה ההקרבה בפני הבריות. ומדגים דבריו בהתעוררות הבל להקריב מפני שקנא בקין שהתעורר מעצמו להקריב. אלא שקין הקריב זרע פשתן שהוא דבר מועט ערך, ואילו הבל הקריב מהמובחר מבכורות צאנו אבל מתוך קנאה בקין.

כדי להסביר את השערותנו על טעם הרביעי במלים מִן-הַבְּהֵמָה המחבורות במקף, נביא את הנאמר ב(תוספות נזיר לה, א) ותירץ מהר"ף דאהני כללא לרבויי שור [הבר] דבהמה הוא אף על גב דרגיל בין החיות והוי כעין חיה אפ"ה [הע' היינו אפילו הכי] כשר לקרבן. השערותנו היא כי טעם מִן-הַבְּהֵמָה – רביעי, מלמד שיש ארבע בהמות הכשרות לקרבן, לאיסור חלבן ושאין מכסים דמן אחרי שחיטה. הפסוק מונה שלוש בהמות: בקר, וצאן שבו שני מינים: – כבשים, עזים. טעם רביעי מרמז לעוד בהמה – שור הבר. הנושא נתון במחלוקת אבל דעת הר"ף נתמכת בהשערותנו כי טעם הרביעי כאן בתפקיד ארבע כאן מלמד על קיום בהמה רביעית.

[ג] אִם-עֲלָה קָרְבָנוּ מִן-הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יִקְרִיבנוּ אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יִקְרִיב אֹתוֹ לְרִצְנוֹ לִפְנֵי ה';
[ד] וְסִמְךָ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֵלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו:

[ד] וְסִמְךָ יָדוֹ - (סלוק) מונח זקף-קטן, תבנית טעמים בעלת תפקידים אחדים שמתגלים כאן. (א) לימוד אלפניו ולאחריו (ב) דרשה על לשון יחיד של היד עצמה שהיא בעצם שתי ידיים (ג) שלוש דרשות על סמיכת הידים לדחות שלושה סוגי שליחים

(א) לימוד אלפניו ולאחריו

רש"י [ג] לִפְנֵי ה' [ד] וְסִמְךָ - אין סמיכה בבמה (ראה ת"כ ויקרא נדבה פרשתא ג פרק ד,א)

שפת"ח - ט דמקרא נדרש לפניו ולאחריו לפני ה' דהיינו באוהל מועד ששם ארון והשכינה שרויה בו:

תורת כהנים פרק ד (א) [ג] ... לִפְנֵי ה': [ד] וְסִמְךָ יָדוֹ ואין סמיכה בבמה. [יא] ... צִפְנָה לִפְנֵי ה' ואין צפונה בבמה. וגו'
הא לפי שיש בצפון מה שאין בסמיכה ובסמיכה מה שאין בצפון צריך לומר [ג] ... לִפְנֵי ה': [ד] וְסִמְךָ ואין סמיכה בבמה [יא] ... צִפְנָה לִפְנֵי ה' ואין צפונה בבמה [ג] ... לִפְנֵי ה': [ד] וְסִמְךָ אע"פ שסמך מבחוץ יחזור ויסמוך מבפנים:

טט - וְסִמְךָ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֵלָה – מונח זקף-קטן בראש פסוק והוא תיאור, אף שלכאורה נראה כי הוא ההלכה, כי תורת כהנים מברר בהמשך ההלכה היכן הסמיכה הכשירה, משמע שסמך ידו אינה ההלכה המלאה אלא סיוע להלכה כעין תיאור. לכן תבנית הטעמים מרמזת ללימוד אלפניו ולאחריו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אֲתָנָה, סְלוּק = סוף-פסוק (נקראים קוסיים ותפקידם) – להגביל; מוֹנָה – רבוי; מוֹנֵה פִּשְׁטָא – מוציא מפשט; מֵרָאָה = מראי, רבוי; דְּרָאָה – מצרף; תִּבְרָה – מחלק, מועט; לֹא מִמֵּשׁ; לֹא מִמֵּשׁ; טַפְחָא = טפח – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מֵרָאָה טַפְחָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דְּרָאָה תִּבְרָה טַפְחָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; מֵרָאָה תִּבְרָה טַפְחָא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מִקְף – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִקְרָא סְגוּלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְרָא קְטָן – 2; זִקְרָא גְדוּלָא – 3;
רְבִיעַ – 4; ... זִקְרָא קְטָן ... זִקְרָא קְטָן בחצי פסוק – היקש; השלישיה – (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיש' – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תִּלְשָׁא-קַטְנָה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מתיצה; תִּלְשָׁא-גְדוּלָה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פִּרְא – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

לימוד אלפניו חובת הסמיכה רק כאשר ההקרה היא [ג] לִפְנֵי ה' – סלוק, מגביל לומר רק הקרבה במשכן, בבמה גדולה, במקדש
שמה לִפְנֵי ה' בבמה קטנה בזמן היתר הבמות והקרבה מחוץ למקדש אינה נקראת לִפְנֵי ה' ולא חלים עליה פרטי הלכות הקרבת
הקרבתות במלואם, ביניהם לא חלה חובת סמיכה.
וכן בפסוק [יא] ... צִפְנָה לִפְנֵי ה' ואין צפונה בבמה, לִפְנֵי ה' – סלוק, מגביל לומר רק הקרבה במשכן, בבמה גדולה, במקדש
שמה לִפְנֵי ה' וצריכה צפונה ולא בבמה.

(ב) דרשה על לשון יחיד של היד עצמה שהיא בעצם שתי ידיים
רמב"ן ויקרא אד, ... ובשעיר המשתלח מפורש וְסִמְךָ אֶחָדָן אֶת-שְׁתֵּי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשְּׂעִיר (ו' אח"מ ט"ז, כא). ולא ידעתי
אם כן, למה כתב בכל שאר סמיכות "את ידו"? ואולי להוציא ממנו מה שדרשו (מנחות צ"ג): ידו ולא יד שלוחו; כי שמה היה
במשמע 'ידיו' - להביא את שתייהן, ולא נמעט בו השליח, אבל עכשיו שהסמיכה בשתי ידיים, לא כתב לשון יחיד אלא למעט
השליח; אע"פ ששלוחו כמותו בשאר המקומות, לא נדון כן לסמיכה.

(ג) שלוש דרשות על סמיכת הידים לדחות שלושה סוגי שליחים
(ב) [ד] וְסִמְךָ יָדוֹ לא יד בנו ידו לא יד עבדו ידו לא יד שלוחו.
[ד] וְסִמְךָ יָדוֹ - מונח זקף-קטן, זקף-קטן מרמז על שני לימודים, מונח עשוי להוסיף לימוד שלישי. כאן דורש תו"כ לדחות שלושה סוגי
שלוחים (ב) וְסִמְךָ יָדוֹ לא יד בנו יָדוֹ לא יד עבדו יָדוֹ לא יד שלוחו.

המשך של לימוד (א) אלפניו ולאחריו וכאן לומד על הבא אחריו
(ב) ... יָדוֹ עַל רֹאשׁ ולא על גב ידו. עַל רֹאשׁ לא על הצוואר. עַל רֹאשׁ לא על הגבים. אוציא את כלם ולא אוציא את החזה ודין
הוא מה אם הראש שאינו טעון תנופה טעון סמיכה. החזה שטעון תנופה אינו דין שיטעון סמיכה. ת"ל עַל רֹאשׁ ולא על החזה:
נדרשת דחיית סמיכה בגוף פרט לראש. הדרשה מחברת בין טעם טפחא – מפסיק וטעם מונח – מחבר לטעם אתנה!!!
(ד) [ד] ... עַל רֹאשׁ הַעֲלָה - להביא עולת חובה לסמיכה, ולהביא עולת הצאן. הַעֲלָה - פרט לעולת העוף.
[ד] ... עַל רֹאשׁ הַעֲלָה - טפחא מונח אתנה. אתנה מגביל הסמיכה לבהמות וממעט עופות. מונח מרבה כל מקום בראש,
טפחא פותחת טפח להתאפיין מהמונח אתנה וללא מרכא (א) האפיון מרבה לדחות חלקי גוף שאינם ראש, וגם מתפשט אל פסוק (א, א)
להייב סמיכה בעולת חובה (כגון עולת ראייה ברגל, עולת נזיר, עולת מצורע) ועולת צאן כי בפסוק (א, א) כתוב [ג] אִם-עֲלָה קָרְבְּנוֹ מִן-
הַבְּקָר זָכָר תָּמִים, .. בפשט המשמע שמדובר בנדבות ונדרים ומן הבקר בלבד, ולא בחובות ולא בצאן.

וְנִרְצָה לוֹ - על מה הוא מרצה לו? אם תאמר: על כריתות ומיתות בית דין או מיתה בידי שמים או מלקות, הרי ענשן אמור; הא אינו
מרצה אלא על 'עשה', ועל 'לאו שנתק לעשה' (ראה שם ח).
וְנִרְצָה לוֹ – מרכא טפחא יתור לרבות לשני רצויים, כפרש"י. הא אינו מרצה אלא על 'עשה', ועל 'לאו שנתק לעשה'.
לְכַפֵּר עֲלָיו: – מרכא סלוק, הסלוק מגביל לכפרה לבעלים לכן צריך הקרבה לשם בעלים.

ויקרא ג, ב:
וְסִמְךָ יָדוֹ עַל-רֹאשׁ קָרְבְּנוֹ וְשִׁחְטוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-הַדָּמָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:
בבלי יומא סב ב אמר רבינא: השתא דאמר רב חסדא מחוסר הגרלה כמחוסר מעשה דמי, הא דאמר רב יהודה אמר שמואל: שלמים
ששחטן קודם שנפתחו דלתות ההיכל - פסולין, שנאמר (ויקרא ג, ב) וְשִׁחְטוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד - בזמן שהוא פתוח, ולא בזמן שהוא
נעול.

רלב"ג ... וְשִׁחְטוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד - מגיד שהשחיטה כשרה בזר, וששחיטת השלמים כשרה בכל העזרה, כי כל העזרה היתה
נקראת פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד, רוצה לומר: מבוא אֹהֶל מוֹעֵד. ולזה אם שחטה בעזרה, אפילו אחורי ההיכל, כשרה, כי כל העזרה הוא
מבוא אֹהֶל מוֹעֵד, רוצה לומר, שממנה יבואו אל אֹהֶל מוֹעֵד. ואולם אם שחטה בגגו של היכל - פסולה; וכן אם שחטה בעזרה והיו
דלתות ההיכל נעולות, כי אז אין העזרה בעצמותה מבוא אהל מועד, אם לא באמצעות פתיחת דלתות ההיכל; וזה מבואר מאד

וְשִׁחְטוּ – זקף-גדול – שלושה ענינים, ענין אחד עוסק בשוחט שחיטה כשרה בזר כמו בכהן; שני ענינים עוסקים במקום וזמן שחיטת
שלמים והם תלויים זה בזה, ומהם לימוד לכל הקרבנות: (א) שחיטה כשרה בכל העזרה שהוא מבוא לאהל מועד בתנאי (ב) ששחט בשעה
שדלתות ההיכל פתוחות, ואילו שלמים ששחטן בדלתות היכל סגורות – פסולין כי העזרה לא נקראת אז מבוא אהל מועד.

ויקרא ד, ב: דִּבְרַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי-תִחַטָּא בְּשִׁנְנָה מִכֹּל מִצְוַת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂינָהּ
וְעָשָׂה מֵאֲחַת מֵהֵנָּה:

בבלי שבת קגא, משנה. הכותב שתי אותיות, בין בימינו בין בשמאלו, בין משם אחד בין משתי שמות, בין משתי סמניות, בכל לשון -
חייב. אמר רבי יוסי: לא חייבו שתי אותיות אלא משום רושם, שכך כותבין על קרשי המשכן, לידע איוו בן זוגו. אמר רבי יהודה:
מצינו שם קטן משם גדול; שם משמעון ומשמואל, נח מנחור, דן מדניאל, גד מגדיאל.
רמב"ם ספר זמנים, הלכות שבת, פ"א ה"ט הכותב שתי אותיות, בין אם כותב שתי אותיות שונות או אם כותב אותה אות פעמיים,
יש בהן כוונה מיוחדת (מ"מ) בכל כתב ובכל לשון ואפילו משני סוגי דיו או צבע – חייב כדברי המשנה.
שם ה"י הכותב שתי אותיות, ואפילו היו שוות זו לזו – חייב. אבל נראה שאם כתב שתי אותיות שאינן מצטרפות למלה שיש בה מובן
– פטור, וכדברי ר' יהודה (מ"מ)

שם ה"ז רושם – העושה צורות כלשהן או שני סימנים, אפילו אינם אותיות (ומצטרפין זה עם זה) – חייב, וכדברי ר' יוסי.
סיכום וְעָשָׂה - זקף-גדול עניין בעל שלוש נקודות, שתיים באופן אחד (א) כתיבת שתי אותיות או רישום שני סימנים גם שווים על עצם
אחד, או רישום סימן אחד על שני עצמים. אחת באופן אחר ככתב רמב"ם ספר זמנים, הלכות שבת, פ"א ה"י אבל נראה שאם כתב שתי
אותיות שאינן מצטרפות למלה שיש בה מובן – פטור, וכדברי ר' יהודה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אֲתָנָה, סְלוֹק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מוֹנֵה – רבוי; מוֹדֵף פֶּשְׁטָא – מוציא מפשט; מֵרָאָה = מֵרָאָה, רבוי; דְּרָאָה – מצרף; תְּבִיר – מחלק; מַעֲשֵׂה, לא ממש; טַפְּסָא = טַרְסָא – שני משפטים, רבוי; מַפְשֵׁט; מֵרָאָה טַפְּסָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דְּרָאָה תְּבִיר טַפְּסָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; מֵרָאָה תְּבִיר טַפְּסָא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מֵרָאָה – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פֶּסֶק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זֶרְקָא סְגוּלָּה – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פֶּשְׁטָא – פשוט, 1; זֶרְקָא-קֶטֶן – 2; זֶרְקָא-גְדוֹלָה – 3; רְבִיעַ – 4 ... זֶרְקָא-קֶטֶן ... זֶרְקָא-קֶטֶן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קֶדְמָא – סדר קדימות; אֲוֵלָא = גֵּרֶשׁ = גֵּרֶשׁ־אֵי – יוצא מהענין; קֶדְמָא וְאֲוֵלָא – מלמד) דרוש בפסוק כבענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קֶטֶנָה = תְּרִסָא – דרוש בפסוק שיעור, מִחִצָּה, תְּלִישָׁא-גְדוֹלָה = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מִחִצָּה; פֶּרַח – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.2 ויקרא א,א

ויקרא ויקרא א,ו – ז:

[ו] וְהַפְּשִׁיט אֶת-הַעֲלָה וְנִתַּח אֶתָּה לְנִתְחֶיהָ:

[ז] וְנִתְּנוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ-עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים-עַל-הָאֵשׁ:

תורה תמימה

וְנִתַּח אֶתָּה לְנִתְחֶיהָ - [כיצד מנתחה - אברים אברים, אבל לא האברים לנתחיה], דאמר קרא וְנִתַּח אֶתָּה לְנִתְחֶיהָ, אותה לנתחיה

ולא נתחיה לנתחים^(ט) [חולין יא,א]:

וְנִתַּח אֶתָּה לְנִתְחֶיהָ - אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחים^(ט), וניחוש שמא ניקב קרום של מוח, אלא ש"מ דאזלינן בתר רובא^(ט) [שם

שם]:

תורה תמימה הערות

(ט) נראה דמדייק מדלא כתיב לנתחים, דהוי משמע שיעשה אותה נתחים נתחים מ"מ, ומדכתיב לנתחיה דמשמע דחלקים האלה

הנקראים נתחים גם קודם פעולת הנתחה והיינו החלקים המגבלים הטבעיים, ולא נתחיה לנתחים, ומפרש לְנִתְחֶיהָ כמו לגבולותיה,

למיניה, לחלוקותיה, והיינו כמו שהן חלוקין בגוף:

(טג) ע' בדרשה הקודמת:

(סד) ואע"פ דבגמרא רצו לדחות ראייה זו, ממאי דלמא דפלי ליה [קורעוהו וחוצוהו] ובדק ליה, ואי משום ולא נתחיה לנתחים הני מילי

היכי דחתיך לגמרי אבל היכי דלייף לית לן בה, מ"מ אחרי דע"פ האמת קיי"ל דאזלינן בתר רובא, לא הוי פירכא זו אלא דהוי בעלמא

ע"ד שקלא וטריא, כיון דהדין דין אמת שא"צ לבדוק, ולכן קבענו דרשה זו. ובעיקר ענין דהולכין אחר הרוב בארנו בפ' משפטים בפ'

אחרי רבים להטות:

בבלי ביצה כה,א - וְנִתַּח אֶתָּה לְנִתְחֶיהָ - אמר רמי בר אבא: הפשט ונתוח בעולה, ע"י חיתוך לחלקים לפי גבולות האיברים הטבעיים

של הבהמה.

וְנִתַּח אֶתָּה - מרכא טפחא, יתור לרבות בדיקת טרפות באיברים למנוע גנאי של הקרבת בהמה טריפה. כפי' חתם סופר בבלי ביצה כה,א

... ונראה זה יש ללמוד מהפשט וניתוח דעולה דאע"ג דסמוך ארובא ברישא של עולה מ"מ אין רשות להקטיר שום אבר ממנו עד אחר

הפשט וניתוח דכיון שסופנו להפשיט ולנתוח ואם יהי' בה שום טריפו' נמצאהו יהי' מגונה מה שהקרבתו תחלה איברי טריפה לגבי

מזבח ...

לכאורה נראה כי מדאורייתא בבהמה בריאה אין לחזור לבדוק בטרפות, ורק רבנן תיקנו לבדוק בטרפות. אבל כפי' חתם סופר מפני שהיה

מגונה אם ימצא שהוקרבה בהמה טריפה, לכן יש לרבות בדיקת טרפות.

לְנִתְחֶיהָ – סלוק, מגביל לנתחים כפי האיברים הטבעיים של הבהמה ולא לנתחי איברים.

[ו] ... וְנִתַּח אֶתָּה לְנִתְחֶיהָ: [ז] וְנִתְּנוּ - תלישא-גדולה, בתפקיד ללמד אלפניה לסיפא פסוק (א,ו)

(א) בתפקיד מחיצה שפירוש מלת לְנִתְחֶיהָ כמו לגבולותיה, למיניה, לחלוקותיה, והיינו כמו שהן חלוקין בגוף:

(ב) בתפקיד שיעור רוב, שיש חשש שמא ניקב קרום של מוח, אלא ש"מ דאזלינן בתר רובא ולא חוששין לניקוב קרום המוח כאשר

חותכין איברים בגבולותיהם הטבעיים כי אז לא נוגעים בקרום המוח.

[ז] וְנִתְּנוּ - תלישא-גדולה, בתפקיד ללמד לאחריה בפסוק (א,א)

(א) בתפקיד מחיצה של בעל בחינה נעלה, מרמז על ענין הקשור לעניני שמים – כפי' רש"י - וְנִתְּנוּ ... אֵשׁ - אע"פ שהאש יורדת מן

השמים (ט), ב' מרמז על ענין מחיצה כי את האש שירדה מן השמים פעם אחת בחנוכת מזבח המשכן מסתירים באש מן האדם כל יום

כמשמעת מפ' רש"י מצוה להביא מן ההדיוט, ומביאור (ט) שפת"ח - אין פירושו שירודת בכל יום, אלא שירדה בימי משה לא

נסתלקה עוד עד בנין שלמה, וכירדה אז לא נסתלקה עד ימי מנשה.. היינו אש האדם היא כעין מחיצה המסתירה את הנס של האש

השמימית.

(ב) בתפקיד מחיצה של בעל בחינה נעלה – בחירת הכהן ע"י פייס וכתוצאה בחירת הכהנים העומדים ממנו והלאה לכיוון מסוים לעבודות

אחרות.

ויקרא א,ז: וְנִתְּנוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ-עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים-עַל-הָאֵשׁ:

תורה תמימה וְעָרְכוּ וגו' - תניא, ר' שמעון בן יוחאי אומר, מניין לתמיד של בין הערבים שטעון שני גזירי עצים בשני כהנים, שנאמר

וערכו עצים, אם אינו ענין לתמיד של שחר דכתיב (פ' צו) ובער עליה הכהן עצים בבקר וערך, תנהו ענין לתמיד של בין הערבים^(ט)

[יומא כ"ו ב']:

תורה תמימה הערה (סט) ענין הגזירי עצים הוא דאחר שעורכים עצים בראש המזבח מצוה להעלות בשני גזירים יתור, ויליף שהיו

נושאין אותן שני כהנים, ... וע' ברמב"ם פ"ב ה"ג מתמידין כתב שכל אחד מהכהנים השנים היה עץ אחד בידו, ... וי"ל משום דאיתא

בירושלמי שקלים פ"ו ה"ד האומר הרי עלי עץ מביא גזיר אחד, אמר ר"א, מתניתא אמרה כן, דהאי קרבן אחד והאי קרבן אחד [ר"ל

כל גזיר חשוב להיות נידר בפני עצמו] כהאי דתנינן ושנים בידים שני גזירי עצים, ע"כ, הרי מפרש הירושלמי שכל חד מהכהנים היה

נושא גזיר אחד, ומפרשי הרמב"ם לא העירו מקור לדבריו. ודע דבכלל דין זה דשני גזירי עצים צריכים להיות בשני כהנים לכאורה יש

להעיר מיומא כ"ב א' בענין הפייסים שהיו במקדש איתא שם מי שזכה בתרומת הדשן זכה בשני גזירי עצים, וזה מורה מפורש דהיה

בכהן אחד. אך הנה מצאתי כתוב בשם הריטב"א שמי שזכה בשני גזירי עצים היה אומר לחבירו בוא וזכה עמי בגזיר אחד [ע' כ"מ

פ"ד ה"ח מתמידין], ואף שלא כתב מקור לדבריו אבל בהכרח צריך לפרש כן ע"פ ההערה שכתבנו:

בבלי יומא אמר להם הממונה בואו והפיסו וגו'. וְנִתְּנוּ - תלישא-גדולה מתארת מעגל הכהנים המתיצבים לפיס. הקו ימינה מתאר נקודת

פתיחת הספירה או הכהן הנבחר מן השמיים להיות הראשון בקבוצת עבודה שבבילה נעשה הפיס,

הלכה בְּנֵי - קדמא סדר פייסות, פייס ראשון לתרומת הדשן ולמתן גזירי עצים שבביל האש,

אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ - דרגא תביר טפחא, קבוצת כהנים מצטרפת לאחר הכהן הנבחר בפיס להיות ראשון בקבוצת עבודה שבבילה נעשה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 המצוות ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשטו; מרא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפא = טרףא – שני
 משמעות, רבוי מתפשט; מרא טפא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרא טפא – קבוצה שההלכה
 הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-סגול – 2; זקא-גדול – 3;
 רביע – 4; ... זקא-סגול ... זקא-סגול בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
 דרוש בפסוק שער, מציצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מציצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

הפיס.

(ראה להלן) **אגדה בנ"י** – קדמא, קדמה אש מהשמים (זבחים סא,ב) ל- **אש** מן ההדיוט, **תורה תמימה** ואע"פ שאש יורדת מהשמים

מצוה להביא מן ההדיוט **יומא כא,ב**

ועוד הלכה את האש מן ההדיוט **בנ"י** – קדמא, מתחילים בהצתת אליתא (זרדים דקים) ע"י ככהן כשר ובכלי שרת על המזבח ולא מחוצה לו
 כהביא ב- **תורה תמימה ונתנו בנ"י אהרן** - תניא, **וְנָתַנו בְּיַד אֶהֱרֵן אֶשׁ-עַל-הַמִּזְבֵּחַ** לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא
 ככהן כשר ובכלי שרת⁽¹⁰⁾ **יומא כד,ב**:

בפיס השני נבחרת קבוצת עבודה להקרכת התמיד של שחר ובפיס נפרד של בין הערביים. **תורה שלמה (קנב) מביא ירושלמי יומא פ"**
ה"ד האומר שלמרות שפסוק זה נאמר בבן-בקר, בתמיד של שחר הכתוב מדבר.

וְנָתַנו - תלישא-גדולה ... **הַפְתָּנוּ** תביר, תבנית תלישא ... תביר מרמזת על אפשרות חישוב. גי' **וְנָתַנו** עולה $2^9 = 512$, גי' **הַפְתָּנוּ** עולה
 80 עם הכולל $81 = 9^2$, המספר תשע חוזר על עצמו, אמנם מדובר בעולת פר, אבל בבלי יומא משתמש בפסוק זה לכל עולה ובכללה עולת
 התמיד שהוקרבה בתשעה כהנים בשחר ותשעה כהנים בין הערבים.

בבלי יומא כו,ב

משנה. תמיד קרב בתשעה, בעשרה, באחד עשר, בשנים עשר, לא פחות ולא יותר. כיצד? עצמו בתשעה, בחג ביד אחד צלוחית של
 מים - הרי כאן עשרה. בין הערבים באחד עשר, הוא עצמו - בתשעה, ושנים בידים שני גזירי עצים. בשבת באחד עשר; הוא עצמו
 בתשעה, ושנים בידים שני בויכי לבונה של לחם הפנים. ובשבת שבתוך החג - ביד אחד צלוחית של מים.

חידושי הריטב"א מסכת יומא דף כו עמוד ב

מתניתין תמיד קרב בתשעה. פי' **בתשעה כהנים**, מהעלאת איברים ואילך, ולא חשיב הכא המעלה מן הכבש למזבח, ופרשי" ז"ל הדאי
 תנא רבי אליעזר היא דסבירא ליה שהמעלה לכבש הוא המעלה מן הכבש למזבח, וגו'
 ... בחול נמי משכחת לה. פי' בחול של חג נמי משכחת שנים עשר כהנים, **תשעה כדרכו**, ושנים לשני גזירי עצים, ואחד לצלוחית של
 מים.

(ג) בתפקיד מציצה של בעל בחינה נעלה, **מרמז** על ענין קיום העולם בזכות הקרבנות

וְנָתַנו בְּיַד אֶהֱרֵן אֶשׁ-עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְעִצִּים-עַל-הָאֵשׁ:

וְנָתַנו - תלישא-גדולה ... **הַפְתָּנוּ** תביר, תבנית תלישא ... תביר מרמזת על אפשרות חישוב. גי' **וְנָתַנו** עולה 512, גי' **הַפְתָּנוּ** עולה 80,

ההפרש $512 - 80 = 432$ עולה תב"ל היינו עולם. בזכות הקרבנות בפועל ואמירת פרשת הקרבנות העולם מתקיים:

בבלי מגילה א,ב [במעמדות] במעשה בראשית וכו'. מנהני מילי? אמר רבי אמי: **אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ**, שנאמר
 (ינחיהו ל"ג) **אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי וגו'**

בבלי תענית כז, ב **ישראל שבאותו משמר מתכנסין בעריהן וקורין במעשה בראשית**. מנהני מילי? אמר רבי יעקב בר אחא אמר רב
 אסי: אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר (בראשית ט"ו) **ויאמר ה' אלהים במה אדע כי אירשנה**, אמר אברהם: רבונו
 של עולם! שמה ישראל חוטאין לפניך אתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה? אמר ליה: לאו. אמר לפניו: רבונו של עולם,
 הודיעני, במה אירשנה? אמר ליה: (בראשית ט"ו) **קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת וגו'**. אמר לפניו: רבונו של עולם, תינח בזמן
 שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם? - אמר לו: **כבר תקנתי להם סדר קרבנות**, בזמן שקוראין בהן לפני
 - מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני, ואני מוחל להם על כל עונותיהם.

רש"י תענית כז,ב **אמר רב אסי לפי שאלמלא מעמדות** - עיסקי קרבנות שישראל עושין, הן היו כלים בחטאן, ומשהן כלין - שמים
 וארץ העומדים בזכותן אין מתקיימין כו'.

כאנשי דור המבול - שמאחר שהן כלין אין העולם מתקיים, והואיל שעל עיסקי קרבן העולם עומד, לכך קורין אנשי מעמד בעריהן
 במעשה בראשית.

תורה תמימה בנ"י אהרן הפתנו - הכהן ככהונו, לימד על כהן גדול שלבש בגדי כהן הדיוט ועבד עבודתו פסולה⁽¹⁰⁾ **[זבחים י"ח א']**:

תורה תמימה הערה (סו) ... לשון **בנ"י אהרן הפתנו** מיותר כולו, דכבר כתיב (זכ) **וְהִקְרִיבוּ בְּיַד אֶהֱרֵן** ודרשינן מקבלה ואילך מצות
 כהונה, וגם זר אסור לקרב למזבח, וגם נתונה זו בכלל, לכן דריש מן **בנ"י אהרן** שיהיה כהן כשר כמו אהרן לאפוקי חלל, ומן **הפתנו**
 שיהיה אז בכלי שרת דהיינו כבגדי כהונה וכמו שדרשו ב- **זבחים יח,ב** הפס' דפי **תצוה** דכתיב כבגדי כהונה והיתה להם כהונה לחתק
עולם, בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם וגו'.

לכן לגבי בני אהרן נדב ואביהוא מצד הדלקה של כל יום אי אפשר לומר שטעו כי הבינו **הפתנו אש** - שיש קבוצה של כהנים ולא רק
 קבוצה של אש (מן השמים ומן ההדיוט) ולכן הקריבו שני כהנים הדיוטות אלא שהיו צריכים להקריב רק במזבח החיצון כבגדי כהן הדיוט.
 אבל מצד הדלקה לחנוכת המזבח אפשר שרק אהרן היה אמור להקריב אש מן ההדיוט, כפי שבאמת עשה ולכן בניו טעו בהקריבם גם הם
 אש אבל טעו כי הכניסו האש לקדש והתורה אמרה **על-המזבח** - אתנח, מגביל להודיע כי **אש על-המזבח** בלבד.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-ספור (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מודק פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט; לא ממש; טפחא = טרחא – שני
משמעות, רבוי ממש; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו- סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסק – הקש; השלישית – קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מציחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מציחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

ויקרא א,א: ויקרא אל-משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר:

ויקרא אל-משה – טפחא מונח, כעין תבנית שמע ישראל, שזהו ענין של קירוב של ישראל במחשבה, דיבור ומעשה אל הקב"ה, וזה כמו לשון קרבן שאחד מפירושי הוא לשון קירוב, עבודת הקרבן היא קירוב כוחות הנפש והחושים אל הקב"ה (ע"פ האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן ליקוטי שיחות כרך יז, פ' ויקרא)

ויקרא א,ה:

ושחט את-בן הבקר לפני ה'

והקריבו בני אהרן את-הדם וזרקו את-הדם על-המזבח סביב אֶשֶׁר-פָּתַח אֶהֱל מוֹעֵד:

רש"י [ה] וְשָׁחַט... וְהִקְרִיבוּ... הַכֹּהֲנִים... מקבלה ואילך מצות כהונה; למד על השחיטה שכשרה בזר (ראה **ת"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,ב**).

לפני ה' - בעזרה. **והקריבו** - זו קבלה שהיא הראשונה, ומשמעה לשון הולכה; למדנו שתייהן.

בני אהרן יכול חללים? תלמוד לומר: **הכהנים** (ראה **שם,ו**).

את-הדם וזרקו את-הדם - מה תלמוד לומר דם דם שני פעמים? להביא את שנתערב במינו או בשאינו מינו. יכול אף בפסולים, או בחטאות הפנימיות, או בחטאות החיצוניות, שאלו למעלה והיא למטה? תלמוד לומר במקום אחר: "דמו" (**להלן,יא; ראה ת"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,ז-ח**).

וזרקו - עומד למטה וזורק מן הכלי לכותל המזבח למטה מחוט הסיקרא, כנגד הזויות; לכך נאמר **סביב** - שיהא הדם נתון בארבע

רוחות המזבח. או יכול יקיפנו בחוט? תלמוד לומר: **וזרקו**, ואי אפשר להקיף בזריקה. אי **וזרקו** יכול בזריקה אחת? תלמוד לומר: **סביב**; הא כיצד? נותן שתי מתנות שהן ארבע (ראה **ת"כ שם,ט**).

רבי יוסף בכור שור בני אהרן - שלא יהו זקנים מרותין; כמו שאמרו רבותינו (חולין כדב): כהן, מאמתי פסול לעבודה? משירתת **הכהנים** - הראויים לכהונה, שאינם לא חללים ולא בעלי מומין (ראה **ת"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,ו**), ולא טמאין, ולא אוננים (ראה יל"ש תורה תק"ז), ולא שתויים, ולא יושבים ועומדים ככהונם שלבושים בגדי כהונה, והמחוסר בגדים; וכל אילו מחללין עבודה. **אֶשֶׁר-פָּתַח אֶהֱל מוֹעֵד** - ולא על המזבח הזהב שבהיכל (ראה רשב"ם). ורבותינו אמרו (ראה **ת"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,יד**): כשהיכל עומד, ולא כשהוא מפורק. **וזרקו ... סביב** - דרשו רבותינו (**ת"כ שם,ט**): שתי מתנות שהן ארבע.

ראב"ע (ה) **לפני ה'** - כמו עולת הצאן "על ירך המזבח צפונה" (**להלן,יא**) כנגד השולחן (ראה **ש"מ מ,כב,כט**). וטעם **ושחט** - הכהן שישחטנו - אחד, ויקריבו רבים **הדם**; וכן כתוב וימציאו בני אהרן (ויקרא ט,ב).

ושחט את-בן הבקר לפני ה' - תביר מרכא טפחא מונח אתנח, תביר ממעט, אמנם שחיטה כשירה בזר, אבל כאן ראב"ע מפרש כי כהן שוחט, משמע שמיעט ההיתר של שחיטה בזר. זה נתמך ע"פ **מדרש רבה ויקרא אח"מ פ' כב ס' ה**. (**פירוש עץ יוסף, מהדורת וגשל התשס"א**). על **ויקרא אח"מ יז,ג-ד** א"כ שוב היתה שחיטה עבודה וצריכה כהן. ומפרש (**ויקרא אח"מ ז,ה**) **והביאום כו' אל-הכהן וזבחו וכו' שהכהן שוחט**. כך פירש הנאון מהר"ף הכהן **ושחט את-בן הבקר לפני ה'** - תביר מרכא טפחא מונח אתנח, תביר מרמז כי כל העזרה כשרה לשחיטת עולה ולא ממש לפני ה' היינו מול פתח ההיכל, סמוך למזבח

והקריבו - תלישא-גדולה - (א) בעל בחינה נעלה, הם הכהנים הראויים לכהונה (שאינם פסולים מכל מיני סיבות כפי' **רבי יוסף בכור שור**) וכפי' **רש"י** מקבלה ואילך מצות כהונה עבודה ראשונה בקרבן שהיא חובת הכהנים **בני אהרן הכהנים** - קדמא מהפך פשטא **את-הדם** - זקף-קטן, בתפקיד שתי עבודות בדם כנאמר ב- **ת"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,ב**, וכפי' **רש"י עה"ת והקריבו** - זו קבלה שהיא הראשונה, ומשמעה לשון **הולכה**; למדנו שתייהן. ודומה לו (**ויקרא שמיני ט,ט**) **ויקריבו בני אהרן את-הדם אליו**

את-הדם על-המזבח סביב

וזרקו - קדמא כעין כלל הצריך לפרט **את-הדם על-המזבח סביב**, והפרט **סביב** צריך לכלל, באופן זה יתקיים **וזרקו ... סביב** - כנדרש ב- (**ת"כ שם,ט**): **שתי מתנות שהן ארבע**.

הפרט **את-הדם על-המזבח סביב** - מהפך פשטא זקף-קטן, מוציא מפשוטו של מקרא, כפי' **רש"י** ע"פ ת"כ תלמוד לומר: **וזרקו**, ואי אפשר להקיף בזריקה. אי **וזרקו** יכול בזריקה אחת? תלמוד לומר: **סביב**, הא כיצד? נותן **שתי מתנות שהן ארבע** (ראה **ת"כ שם,ט**). **וזרקו** - קדמא כעין תנאי מוקדם שמתנת הדם תהיה בזריקה, אבל מתנה זאת צריכה לקיים את התנאי **סביב**, אפשר תאמר שילך סביב המזבח ויזרוק הדם שוב ושוב? (א) אמנם ראב"ע פירש כי כהנים רבים יקריבו הדם, אבל אפשר כי רק כהן אחד זורק לכן מלת **וזרקו** בלשון רבים מלמדת על מספר הזריקות ולא על מספר הכהנים לזריקה, ומיעוט רבים שתיים, לכן מדובר בשתי זריקות בלבד. לכן כדי לקיים את התנאי **סביב** - זקף-קטן, בתפקיד שתיים, הכהן זורק שתי זריקות, בשתי זוויות נגדיות באופן שהדם מתפצל לשני קירות הזוית, בכך מקיים ה-**סביב** וזהו שתי מתנות שהן ארבע.

בבלי זבחים כו,א ... ת"ר: קדשי קדשים - שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון; עמד בדרום והושיט ידו לצפון ושחט - שחיטתו כשרה, קיבל קבלתו פסולה; הכניס ראשו ורובו - כאילו נכנס כולו; פרכסה ויצתה לדרום וחזרה - כשרה. קדשים קלים - שחיטתן בפנים וקבול דמן בכלי שרת בפנים; עמד בחוץ והכניס ידו לפנים ושחט - שחיטתו כשרה, קיבל - קבלתו פסולה; הכניס ראשו ורובו - כאילו לא נכנס; פרכסה ויצתה לחוץ וחזרה - פסולה. שמע מינה: בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמים - פסולים!

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפנית ההשערה: אתנח, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מקור פשטא – מוציא מפשט; מראק = מאריך, רבוי; דראק – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפאק = טרףא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מראק טפאק – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דראק תביר טפאק – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; מראק תביר טפאק – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מראק טפאק – קבוצה שההלכה
היה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' – סדר שנתלק, השלם והחלק נדרשים; זראק סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

רש"י מסכת זבחים כו,א

וקיבול דמן בכלי שרת בצפון - לקמן ילפינן לה באיזהו מקומן (דף מט) דסמך קבלה לשחיטה.

עמד - בחלק דרומי של עזרה סמוך לאמצעה.

הושיט ידו לצפון ושחט שחיטתו כשרה - לקמן ילפינן לה אותו בצפון ואין השוחט בצפון אבל המקבל צריך להיות בצפון הלכך קיבל קבלתו פסולה.

הכניס ראשו ורובו - בצפון וקיבל כאילו נכנס כולו כדקי"ל בכל התורה רובו ככולו.

פרכסה - לאחר שחיטה ויצאה לדרום וחזרה כשרה דאין פסול יוצא אלא מתוך המחיצות והאי וחזרה לאו דוקא אלא אידי דבעי למיתני סיפא גבי פנים וחוצ' וחזרה לאשמועינן רבותא דאע"ג דחזרה פסולה תנא רישא נמי וחזרה.

שחיטתן בפנים - דכתיב (ויקרא ג) בשלמים ושחטו פתח אהל מועד דהיינו תוך העזרה.

וקיבול דמן בכלי שרת בפנים - קבלה בפנים נפקא לן מלעמוד לפני ה' לשרתו (דברים י) אלמא כל שירות לפני ה' הוא.

עמד בחוצ' והושיט ידו בפנים ושחט שחיטתו כשרה - לקמן בפרק כל הפסולין (דף לב:) ילפי' לה בן הבקר לפני ה' ולא השוחט לפני ה'.

קבל קבלתו פסולה - כדפרישית.

הכניס ראשו ורובו כאילו לא נכנס - כדילפינן לקמן בשמעתין בבואם אל אהל מועד עד שיבא כולו וגבי עזרה דכתיב יעמוד לפני ה' בעי נמי כולו דכיון דגלי בהדא גלי בכולהו והכי אמר בשמעתין.

פרכסה - לאחר שחיטה ויצאה לחוצ' וחזרה פסולה דאיפסלא ביוצא כדגמרי' פסול יוצא בפסחים בכיצד צולין (דף פב) מהן לא הובא את דמה אל הקודש פנימה (ויקרא י) ומבשר בשדה טריפה (שמות כב).

וְהִקְרִיבוּ - תלישא-גדולה, (ב) בתפקיד מחיצה, גבול, ע"פ בבלי זבחים כו,א (לכל שלוש הדעות בהגדרת צפון העזרה), לקבלת דם כשרה של קרבן קדשי קדשים, הכהן חייב להיות ראשו ורובו בתחום צפון של עזרת כהנים, לקבלת דם כשרה של קרבן קדשים קלים הכהן חייב להיות כולו בתחום צפון (תחום צפון היינו מגבול = מחיצה דמיונית בין חלק דרומי וחלק צפוני של העזרה)

ראה בבלי יומא נט,א ללימוד הקשר בין ויקרא א,ה ובין ויקרא אח"מ טז,יח

ויקרא א,ה: וְשָׁחַט אֶת-בְּנֵי הַבָּקָר לִפְנֵי ה'

וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר-פָּתַח אֶהֱל מוֹעֵד:

ויקרא אח"מ טז,יח: וַיֵּצֵא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי-ה' וַכֹּפֵר עָלָיו

וַלָּקַח מִדָּם הַפָּר וּמִדָּם הַשְּׂעִיר וַנָּתַן עַל-קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

טט - סוגיה האם מקיף מזבח פנימי ביד או ברגל. בבלי יומא נט,א אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא (שלכולי עלמא לא לומדים יד מרגל

(מצב שתיים (לעיל) מר (ר"ע) סבר הקפה ביד ומר (ריה"ג) סבר הקפה ברגל

ובהא קא מיפלגי, מר (ריה"ג) סבר סָבִיב דמזבח פנימי כ-סָבִיב דמזבח החיצון (ע"פ ויקרא א,ה וזרקו את-הדם על-המזבח סָבִיב -

למד ממזבח חיצון שהקפתו ברגל למזבח פנימי להקיפו ברגל)

ומר (ר"ע) סבר כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דמזבח חיצון קאי.

• טט - (ויקרא אח"מ טז,יח) ... וַלָּקַח מִדָּם הַפָּר - גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא מן הכלל להקל ולא להחמיר, רבי עקיבא ורבי יוסי

הגלילי אומרים שהכתוב בא להקל על הכ"ג והם חולקים מה יותר קל ... וַנָּתַן עַל-קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב - תביר מראק טפחא סלוק.

סלוק מרבה תכונה ל- סָבִיב אפשר שכאן הסלוק מפנה להקשה מ-(ויקרא א,ה) סָבִיב - זקף-קטן, רבי יוסי הגלילי כמו תנא קמא לומד מ-

ויקרא א,ה וזרקו את-הדם על-המזבח סָבִיב - קדמא מהפך פשטא זקף-קטן. התבנית מהפך פשטא זקף-קטן מורה על לימוד אחד

כפשטו למזבח החיצון, לימוד אחד שלא כפשטו, אפשר שזה שייך למזבח חיצון, אפשר שזה מופנה להקיש ממנו ל-ויקרא אח"מ טז,יח

סָבִיב - סלוק, של מזבח הפנימי. בכל אופן, רבי יוסי הגלילי למד קשר הקשה דוקא בין שני פסוקים אלו (מתוך 13 פסוקים (2) בשמות,

11 בויקרא) העוסקים בזריקת הדם על המזבח החיצון סביב. 11 סביב - סלוק, אחד בפשטא, אחד בזקף-קטן שהוא ויקרא א,ה).

• נחפש האם קיימים קשרים נוספים בין פסוקים אלה. (ויקרא א,ה) כתוב כך ... וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-הַדָּם - תלישא-גדולה

קדמא מהפך פשטא זקף-קטן וזרקו את-הדם על-המזבח סָבִיב - קדמא מהפך פשטא זקף-קטן. (א) פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים

(סלוק אתנח או אתנח סלוק) מורה על ענין שחזור וקורה וגם כעין בנין אב או היקש, (ב) וזרקו את-הדם על-המזבח סָבִיב - קדמא

מהפך פשטא זקף-קטן תבנית המורה על כעין כתוב שחבירו שלפניו מלמד עליו. כאן המלמד הוא הולכת הדם למזבח החיצון שהיא ברגל,

ולכן זריקת הדם במזבח החיצון היא ע"י הליכה ברגל סביבו, ולכן אפשר שהקשה של סָבִיב החיצון אל סָבִיב הפנימי תאמר שכשם

שבחיצון הולך ברגל סביב כך גם בפנימי הולך ברגל סביב לחטוי הקרנות.

ילקוט שמעוני תורה פרשת ויקרא רמז תמב

אֲשֶׁר-פָּתַח אֶהֱל מוֹעֵד [א, ה] ולא בזמן פרוקו ולא בזמן שגללה הרוח את היריעה. רבי יוסי הגלילי אומר מה תלמוד לומר אֲשֶׁר-

פָּתַח אֶהֱל מוֹעֵד לפי שנאמר ונתת את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח, יכול בין אהל מועד ובין המזבח היה הכיור ת"ל המזבח,

המזבח פתח אהל מועד ואין הכיור פתח אהל מועד, והיכן היה הכיור נתון בין האולם ולמזבח ומשוך כלפי דרום.

רשב"ם פ"א - אֲשֶׁר-פָּתַח אֶהֱל מוֹעֵד - ולא מזבח הזהב שבתוך אהל מועד. ראב"ע וטעם אֲשֶׁר-פָּתַח אֶהֱל מוֹעֵד - להוציא מזבח

הקטרת:

אֲשֶׁר-פָּתַח - טפחא, רבוי תנאים לקיים הקרבה כשרה: אהל מועד עומד, היריעות לא מגוללות ע"י הרוח, הכיור משוך דרומה מהפתח

שרואה רק את המזבח החיצון...

אֶהֱל מוֹעֵד - מראק סלוק, סלוק בתפקיד הגבלה, ללמד כי מתן דם העולה הוא בקרנות המזבח החיצון בלבד ולא במזבח הפנימי.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנח, סליק = סוף-ספר (נקראים קוסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מחקר פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע; לא ממש; טפאא = טרפא – שני משמעות, רבוי ממשע; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקיש, השלישי; קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ש – יוצא מהענין; קדמא אולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מציאה; תלישא-גדולה – תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מציאה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.4 ויקרא א,א

ויקרא א,ו: וְהַפְּשִׁיט אֶת-הַעֲלָה וְנָתַח אֹתָהּ לַנְּתִיחָה:

ראה שמות תצוה כט,ז: לענין נתוח לנתחים. זה פסוק יחיד בתנ"ך העוסק בהפשטת קרבן. מכאן יש ללמוד לכל הקרבנות.
רשב"ם (1) וְהַפְּשִׁיט וגו' - מה תלמוד לומר הַעֲלָה? לרבות את כל העולות להפשט ונתוח (ראה תו"כ ויקרא נדבה פרשתא ד פרק ה,ד).

ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ד

פרק ה (א) וְהַפְּשִׁיט ... וְנָתַח יכול יהא מפשיט אבר אבר ומנתח תלמוד לומר הַעֲלָה (טט – החפץ חיים (ה"ח) מפרש להלן שזה מה"א הידיעה, אבל גם טעם אתנח מגביל שיעשה כך) מפשיט כלה ואחר כך מנתחה.

אפשר כי טעם אתנח של מלת הַעֲלָה מגביל את המעבר לפעולת וְנָתַח לסיום ההפשטה ובדיקת הבהמה מטריפות.

(ב) יכול אין טעון הפשטה אלא עולת נדבה עולת חובה מנין ודין הוא (בקל וחומר) נאמר (כאן) הבא עולה נדבה והבא עולה חובה כגון עולת תמיד, במ' פינחס כח) מה עולת נדבה טעונה הפשטה אף עולת חובה טעון הפשטה. (ג) אין לי אלא עולת בקר (להפשטה, כאן) עולת הצאן מנין ודין הוא נאמר הבא עולה (א,א) מן-הַצֵּאן מה עולת בקר טעונה הפשטה אף עולת הצאן טעון הפשטה. (ד) אין לי אלא של אנשים של נשים מנין (הח"ח: שנאמר שכמו שמיעטן מסמיכה כך מיעט את עולתן מהפשטה) אין לי אלא של ישראל של גוים ושל עבדים מנין (הח"ח: הגר"א כתב שמלת גרים מיותר, ופשוט דטעמו מהיכן היה הו"א למעטו כיון דאתרבי ג"כ לסמיכה כדלעיל בפרשתא ב) עד שתהא מרבה להביא את של גוים מנין תלמוד לומר הַעֲלָה (הח"ח: ומה דדרש מן הַעֲלָה דמפשיטה כולה ואח"כ מנתחה, היא דרשה מה"א והכא מתיבת עולה גופא דיתירא) כל שהיא עולה טעונה הפשטה, מה ראתי להביאן להפשט וניתוח (עולות נשים, עבדים, גוים) ולהוציאם מן הסמיכה (נשים, עבדים)? ובדואי הגוים כי אינם נכנסים בעורה, אחר שריבה הכתוב (להפשט וניתוח) מיעט (לסמיכה) ? (ועתה משיב) מפני מה אני מביאם (את העולות של הפטורים מסמיכה) להפשט וניתוח (התשובה המלאה) שהפשט ונתוח כשרים בכל אדם (לעשותם, ה"ח"ח ואין צריך בעלים (יעשו זאת) אם כן מסתברא דלא איכפת לן לענין הפשטה בעלים מאן נינהו ואפילו עכו"ם ונשים נמי) ומוציא אני הסמיכה שאין הסמיכה אלא בבעלים (הח"ח: ומשו"ה מסתבר דכי מיעט רחמנא בני ישראל אתי למעוטי בעלים של עכו"ם ונשים). (ה) רבי חייא אומר צא וראה את מה מיעט הכתוב למעלן את הקריבים (הח"ח: את הבהמה) או את המקריבים (הח"ח: את בני אדם) הוי אומר המקריבים (הח"ח: כדכתיב (א,א) אֲנֹכִי קָרִיב מִבְּרֵךְ ודרשינן להוציא את המומר) אף אני אמצעם (הח"ח: לנשים וגוים) מן הסמיכה, מפני שאני ממעט את המקריבים לא אמצעם מהפשט וניתוח מפני שאני ממעט את מעשה עולה עצמה (הח"ח: ועדיין לא מעטנו שום מעשה אחרת מה שהוא בגוף העולה עצמה). (ו) אין לי אלא שנשחטה לשמה שלא לשמה (הח"ח: שהרי לא עלתה לבעלים וס"ד דישתנה דינה גם לענין העור), מנין תלמוד לומר הַעֲלָה כל שהיא עולה טעונה הפשטה.

פסוק (וי' א,ה), עסק בשחיטת העולה, הקרבת הדם (הולכה למזבח) וזריקת הדם, ורחמנא הפריד את הפשטת הקרבן וניתוחו מהפעולות שבפסוק (א,ה). (ויקרא א,א) וְהַפְּשִׁיט – טפאא (א) בתפקיד רבוי בלי הגבלת מרכא על כל מיני העולות וכל מיני בעלים (ב) התפשטות ההפשטה על כל העולות שעברו את הפעולות של פסוק (א,ה). בכך יש תשובה לשאלת תו"כ מנין לעולת חובה בדרך נוספת לתשובת תו"כ שזה בקל וחומר מעולת נדבה, וכן משיב לשאלת התו"כ מנין שלעולת צאן, בדרך נוספת לתשובת תו"כ שזה בקל וחומר מעולת בקר, וכן משיב לשאלת התו"כ מנין שלעולת נשים, גוים ועבדים, בדרך נוספת שלא רק מה"א הידיעה של מלת הַעֲלָה כפ' הח"ח.

אֶת-הַעֲלָה – מלת אֶת מרבה מספר מצבים לענין הפשטת עור עולה וזכיית הכהנים בו

(א) אֶת-הַעֲלָה – מקף בתפקיד רב-מצב כ-תו"כ פו' ד', פ"ה,מ"ו (א) הפשטה של עולה שנשחטה לשמה (ב) הפשטה של עולה שנשחטה שלא לשמה (הח"ח: שהרי לא עלתה לבעלים וס"ד דישתנה דינה גם לענין העור), מנין תלמוד לומר הַעֲלָה כל שהיא עולה טעונה הפשטה.

(ב) אֶת-הַעֲלָה – מקף בתפקיד רב-מצב לענין העורות (א) עורות שהכהנים זוכים בהם (ב) עורות שהכהנים לא זוכים בהם. כ-רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ה, ה"ט, ה"כ

ה"ט כל עורות קדשי הקדשים לכהנים בין בקרבנות צבור בין בקרבנות יחיד שנאמר עור העולה אשר הקריב, אבל עורות קדשים קלים לבעלים, וכל עולה שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו הכהנים בעורה שנאמר (וי' צו ז,ה) עֲלֹת אִישׁ עולה שעלתה לאיש. ה"כ כל קדשי הקדשים שאירע בהן פיסול (כגון טרפה, פיגול בשחטה ובמעשי הדם) קודם הפשטן אין עורותיהן לכהנים, לאחר הפשטן עורן לכהנים (וצריך ליישב עם הנאמר בה"ט שאם לא זכה המזבח בבשרה, כגון שנטמא, לא זכו הכהנים בעורה), וכל העורות מחלקין אותן אנשי משמר ביניהן מערב שבת לערב שבת. (הרב ברס העלו למזבח ואח"כ נודע שהיה פסול לפני ההפשט ואז לא זוכים הכהנים בעורות)

ויקרא צו זח: וְהִפְּחוּ הַמִּקְרִיב אֶת-עֹלַת אִישׁ עֹר הַעֲלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לָפָנָיו לְוַיְהִי:

(ג) אֶת-הַעֲלָה – מקף בתפקיד רב-מצב (א) מן התורה בהמה שחוטת בחזקת כשרותה עומדת (ב) מרבנן יש לרבות בדיקות טרפות למנוע גנאי של הקרבת טריפה.

ע"פ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ה,ה"ח כל הזבחים מקטירין אימוריהן על גבי המזבח אחר שזורקין הדם תחילה וכל הזבחים מפשיטין אותן ואחר כך מוציאין את אימוריהן, ואין מפשיטין אותן עד שיזרק הדם, חוץ מחטאות הנשרפות שאין מפשיטין אותם כלל שנאמר את עורם ואת בשרם, נמצאת אומר זורק תחילה ואח"כ מפשיט וקורע ומוציא האימורין ומקטיר.

סדר הפעולות: שחיטה, קבלת הולכת וזריקת הדם. הפשטה, ניתוח המאפשר להוציא אימורים (חלב), הקטרת אימורים, בעולה שריפת הבשר.

בבלי ביצה כהא - וְנָתַח אֹתָהּ לַנְּתִיחָה - אמר רמי בר אבא (או בר חמא): הפשט ונתוח בעולה, ע"י חיתוך לחלקים לפי גבולות האיברים הטבעיים של הבהמה.

פי' חתם סופר בבלי ביצה כהא, ... ונראה זה יש ללמוד מהפשט וניתוח דעולה דאע"ג דסמוך ארובא ברישא של עולה (בהמה שחוטת בחזקת כשרותה עד שיתברר שהיא טרפה) מ"מ אין רשות להקטיר שום אבר ממנו עד אחר הפשט וניתוח דכיון שסופנו להפשט ולנתוח ואם יהי' בה שום טריפו' נמצאהו יהי' מגונה מה שהקרבנו תחלה איכרי טריפה לגבי מזבח ...

לכאורה נראה כי מדאורייתא בבהמה בריאה אין לחזור לבדוק בטרפות, ורק רבנן תיקנו לבדוק טרפות. אבל כפי' חתם סופר מפני שיהיה מגונה אם ימצא שהוקרבה בהמה טריפה, לכן יש לרבות בדיקת טרפות.

וכמסקנה מ-חתם סופר בבלי ביצה כהא, כנראה שהעולה שנמצאה טרפה אחרי שהוקרבה, עולה לבעלים אבל הדבר יהיה מגונה לכן חובה להפשט ולבדוק.

וְנָתַח אֹתָהּ - מרכא טפאא, יתור לרבות בדיקת טרפות באיברים למנוע גנאי של הקרבת בהמה טריפה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנח, סלוק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, מעט; לא ממש; טפאא = טרפא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סק' ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מוציאה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מוציאה; פזר – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

רשבי"ם (ו) אתה לנתחיה – ולא נתחיה לנתחים (ראה ספרא פר' ד', פ"ה, ז).

לנתחיה – סלוק, מגביל לנתחים כפי האיברים הטבעיים של הבהמה ולא לנתחי איברים.

(א) והפשיט ... ונתח יכול יהא מפשיט אבר אבר ומנתח תלמוד לומר **העלך** (טט – הח"ח מפרש להלן שזה מה"א הידיעה, אבל גם טעם אתנח מגביל שיעשה כך) מפשיט כלה ואחר כך מנתח.

ויקרא ויקרא א, ח – ט: [ח] וערכו בני אהרן הפתחים את הפתחים את-הראש ואת-הפךר על-העצים אשר על-האש אשר על-המזבח:

[ט] וקרבו וקרעו ירתץ פנים והקטיר הפתח את-הכל המזבחה עלה אשה ריח-ניחוח לה:

הפתחים את הפתחים – זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק אתנח) כעין לימוד היקש מניחוח עולה לניחוח פר חטאת כהן משיח

בבלי זבחים נא, נא נאמר כאן **(ויקרא ד, יא) ראשו** ... ו-**קרעו** ונאמר להלן **(ויקרא א, ח - ט) ראשו וקרעו (הראש ... וקרעו)**, מה להלן (וי' א, ג) ע"י ניתוח, אף כאן על ידי ניתוח.

רלב"ג (עה"ת) (וי' ד, יא) ואת-עור הפר ואת-כל-בשרו על-ראשו ועל-קרעיו – לפי שמנה הראש והקרעים אחר זכירתו **כל-בשרו**, למדנו שכבר ניתחהו לנתחיו, כמו הענין בעולה. וזה, כי הראש הוא נתח מהנתחים, כמו שהתבאר במה שקדם (ראה ו' א, ג, ח).

(וי' א, ט) ירתץ – מונח, מרבה **בפנים** – אתנח, מגביל, ביחד רבוי הגבלות או מעט כמות כמובא ב- **תורה תמימה א, ט**

(א) ירתץ בפנים – במים ולא ביין, במים ולא במזוג^(ט) במים לרבות שאר מים ואפילו מי כיוור^(ב) [מנחות כ"ב א']:

(ב) ירתץ בפנים – במים אפילו כל שהוא^(טב) [ת"כ:]: הערה^(טב) ר"ל שאין להם שיעור. ופשוט הוא משום דבטבילת גוף צריך ארבעים סאה משום דכתיב בה ורחץ את בשרו במים ודרשינן שיהיה כל בשרו עולה בהן, משא"כ הכא:

ירתץ בפנים – מונח אתנח, ממעט מארבעים סאה לשיעור מים כלשהו. התוכן מרבה מקורות מים, הטעם ממעט שיעור המים.

בבלי זבחים ב, ב ... אי נמי, אידי דתנא לשמן ושלא לשמן, תנא נמי שלא לשמן ולשמן! אלא מהא, (בגמרא מצטטת משנה פ"ד, מ"ו) לשם ששה דברים הזבח נזבח: לשם זבח, לשם זובח, לשם שם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחוח, והחטאת ואשם – לשם חטא; א"ר יוסי: אף מי שלא היה בלבו לשם אחת מכל אלו – כשר, שתנאי בית דין הוא, אתנו בית דין דלא לימא לשמו, דילמא אתי למימר שלא לשמו; ואי סלקא דעתך שתמא פסול, קיימי בית דין ומתני מילתא דמיפסיל ביה?

במדבר פינחס כה, ב: [ב] צו את-בני ישראל ואמרת אליהם את-קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי להקריב לי במועדו:

את-קרבני לחמי לאשי-רביע, ריח ניחוחי – יתיב זקא-קטן

שיטת **הרב א"מ פערל** **את-קרבני לחמי לאשי-רביע, ריח ניחוחי** – יתיב זקא-קטן

א' תורה תמימה (וי' א, ט), ע"פ זבחים פ"ה מ"ז ב', זבחים פ"ד מ"ו, **בבלי זבחים ב, ב**, מו, ב לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם זבח, לשם זובח, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחוח, דכתיב עולה ריח ניחוח לה, עולה – לשם עולה, אשם – לשם אשם, ריח – לשם ריח, ניחוח – לשם הנחת רוח, לה' – לשם ה' כוונות בשחיטה – וזה לא הענין כאן

ב' **לאשי** – רביע, ארבע כוונות בהקטרה (צ"ל שש כוונות בשחיטה, קבלת הדם, הולכת הדם, זריקת הדם (=הקטרה)) – **בבלי זבחים מו**

ב'א' לשם השם – **לאשי** – לשון אני; ב'ב' לשם אישים – להקטיר האש מגזרי עצים

ב'ג' לשם ריח – שלא יצלה ויקטיר אלא **ריח** – יתיב דווקא כך באופן שיעלה **ריח**

ב'ד' לשם ניחוח – שאמרתי ונעשה רצוני, **ניחוחי** – זקא-קטן, (א) מרבה בו ניחוח (ב) נחת רוח לה' שאמרתי ונעשה רצוני.

(ג) דרשנו בו שימוש פעמיים באותיות לענין הפסקה בשיר ותקיעות בשעת הקרבה (ראה במ' פ"י כח)

ויקרא א, ט: עולה מן הבקר **[ט] וקרבו וקרעו ירתץ פנים** – שלא כמו פר חטאת כהן משיח **בבלי זבחים נא**, אי מה להלן (בעולה

ויקרא ד, יא) בהפשט, אף כאן (פר חטאת כהן משיח) נמי בהפשט! תלמוד לומר: **וקרבו וקרעו**. מאי תלמודא? א"ר פפא: כשם שפרשו בקרבו, כך בשרו בעורו. (לומדים ניתוח ולא לומדים הפשט)

רש"י (ט) ... אשה – כשישחטנו, יהא שוחטו לשם האש. וכל 'אשה' לשון אש, 'פושיר' בלעז.

ניחוח – נחת רוח לפני, שאמרתי ונעשה רצוני (ראה **ת"כ ויקרא נדבה פרשת ד פרק ו, ח**).

תורה תמימה ויקרא א, ט: עלה וגו' – לשם ששה דברים הזבח נזבח, לשם זבח לשם זובח, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחוח, דכתיב עולה אשה ריח ניחוח לה, עולה – לשם עולה, אשם – לשם אשם, ריח – לשם ריח, ניחוח – לשם הנחת רוח, לה' – לשם

ה'^(טב) [זבחים פ"ד מ"ו]:

אשה ריח-ניחוח – נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח ובעולת העוף אשה ריח ניחוח (פ' י"ז) ובמנחה אשה ריח ניחוח (ב' ב'), ללמדך

שאחד המרבה ואחד הממעט, ובלבד שיכוין את לבו לשמים^(טב) [מנחות ק"א א']:

ריח-ניחוח – מקף בתפקיד רב-מצב (א) אחד המרבה (ב) אחד הממעט

ריח-ניחוח לה' – מכאן שאין ריח ניחוח בכמה^(טב) [זבחים ק"ט ב']:

ריח-ניחוח לה' – תנאי, א"ר שמעון בן עזאי, בוא וראה, מה כתיב בפרשת קרבנות, שלא נאמר בהם לא אל ולא אלהים אלא ה', שלא

ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק^(טב) [מנחות ק"א א']:

לשם זבח בבלי זבחים מז, א מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול? שנאמר: **(ויקרא א, ח) ושתט את-גן הבקר לפני ה', עד שתאה**

שחיטה לשם בן בקר.

ויקרא א, ג: עולה מן הצאן

והקריב והקרעים ירתץ פנים והקריב הפתח את-הכל והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריח ניחוח לה: פ

ויקרא א, יז: עולה מן העוף ושפע אתו בכנפיו לא יבדיל והקטיר אתו הפתח המזבחה על-העצים אשר על-האש

עלה הוא אשה ריח ניחוח לה: ס

(א, יג) (א, יז) עלה הוא – מונח רביע, אפשר שכאן הרמז לענין לשם ששה דברים הזבח נזבח

וזה צריך להיות כעין בנין אב, אבל הופעתו בשני כתובים כאילו אומר שכל אחד יש בו חידוש לעצמו.

(א, ה) (א, ט) (א, יג) (א, יז) לה' – סלוק, לשם השם בלבד, למעט משכילים עליונים, מלאכים וח"ו כוונה לשם אלילות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
הפניתי ההשערה: אתחן, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – לתגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מראק = מאריך; רבוי; דראק – מצרף; תביר – מחלק; מעטע, לא ממש; טפאק = טראק – שני משמעות, רבוי מפשט; מראק טפאק – קב ששעויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דראק תביר טפאק – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מראק תביר טפאק – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מראק טפאק – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססן 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זראק סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-גדול – 3; רבוע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ף – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות ד' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מוציא; תלישא-גדולה – תישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פאר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.5 ויקרא א,א (התשע"ה, בהשתתפות נחלת יעקב)

ויקרא ויקרא א,ח: וְעָרְכוּ בְּנֵי אֱהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנֶּחֱתִים אֶת-הָרֹאשׁ וְאֶת-הַפָּדֶר
עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל-הַמִּזְבֵּחַ:

וְעָרְכוּ - רביעי, בעזרת הרב א"מ פרל הי"ו, ארבעה מעשי עריכה בקרבן: (א) הכהנים העלו הקרבן עד ראש הכבש, וזרקו הנתחים מראש הכבש אל המערכה (זריקה לאש מן הכבש, ב-אבן האזל מברר המחלוקות מהמהיכן זורקים). (ב) עריכה וסידור נאה של הנתחים על האש על שני אלה אומר רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ו, ה"ד כשמתח איברי העולה מוליכין את כל הנתחים לכבש ומולחין אותם שם, ואחר כך מעלין כל האיברים לראש המזבח, ומסיר גיד הנשה בראש המזבח ומשליכו על גבי הרשן שבאמצע המזבח, וזורק כל האיברים על האש שנאמר (דב' ראה יב,כז) **הַפֶּשֶׁר וְהָגֵם**, כשם שהדם בזריקה כך כל הבשר בזריקה, ואחר שזורקין חוזר ועורך אותן על האש שנאמר (וי' א,א) **וְעָרַף הַפֶּהוֹן אֹתָם**, ואיברים שצלאן ואחר כך העלן למזבח אין בהם משום ריח ניחוח. **כסף משנה** ... ומ"ש וזורק כל האיברים על האש וכו'. כן משמע בסוף מסכת תמיד ובפרק טבול יום (דף ק"ד) אמרו מה דם בזריקה אף בשר בזריקה. ומ"ש ואחר שזורקין חוזר ועורך אותם על האש וכו'. בספרא פ"ד.

(ג) חלקים מן הנתחים הפוקעים מן האש עורכים אותם שוב על המערכה **בבלי זבחים פג,ב** ר' יהושע אומר: כל הראוי לאישים כו'. ורבן גמליאל נמי הכתיב: (וי' צו ו,ג) **עֲרָה עַל מוֹקְדָה!** ההוא לאהדורי פוקעין הוא דאתא. ואידך לאהדורי פוקעין מנא ליה? נפקא ליה (וי' צו ו,ג) **מֵאֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ**, מחלוקת האם גם מה שפקע ונפל על רצפת העזרה מוחזר למערכה).
רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ו, ה"ג איברים שפקעו מעל המזבח אם יש בהן ממש אפילו פקעו אחר חצות הלילה יחזור, שנאמר (וי' צו ו,ג) **עַל מוֹקְדָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ כָּל-הַלֵּלָה**, ואם אין בהם ממש אפילו פקעו קודם חצות לא יחזור,
(ד) (איברים שלא נתאכלו, מסירים מן המערכה ומניחים בכבש ו/או בסובב, גורפים את שיירי המערכה של היום הקודם אל התפוח, עורכים מערכה חדשה ואז) **משנה תמיד פ"ב, ב"ה** ... האיברים והפדרים שלא נתאכלו מבערב מחזירין אותן למערכה הציתו שתי המערכות באש ... חוזרים לעריכה (א)

וְעָרְכוּ - רביעי, ארבע דרשות הקשורות למלת **וְעָרְכוּ** אפשר שהן כך: אחת – למעט הפשט וניתוח שיהיו בכהנים, אחת – למספר שניים לחישובי מספרי כהנים הדרושים להעלאת איברים למזבח לקרבן ציבור (טלה, איל, פר) ולקרבן יחיד, אחת – להיקש היקש ממלת (וי' א,א) **וְעָרַף בטלה של עולה אל מלת (וי' א,א) וְעָרְכוּ של עולת בקר ומשתמש בסמיכות שלה ל-(וי' א,א) וְנָתַנו ... אֵשׁ לְלִימוד טלה של עולת תמיד של שחר שרק בו נותנים אש במערכה חדשה, אחת – חובת עבודת כהנים בבגדי כהונה גם בעבודות שאין בהן מיתה לזר, ואין בהם כפרה. (א) **בבלי יומא כז,א** ... מקבלה ואילך מצות כהונה **וְעָרְכוּ** למה לי? למעוטי הפשט וניתוח (שלא צריך כהונה)**

(ב) **בבלי יומא כז,א** ... (וי' א,א) **וְנָתַנו** - לגופיה, **וְעָרְכוּ** - שנים, **בְּנֵי אֱהֲרֹן** - שנים, **הַפֶּהוֹנִים** - שנים, למדנו לטלה שטעון ששה.
(ב) **תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת יומא פ"ב, ה"ד** (סיכום דיון הירושלמי: דרשת מספר שניים לחישובים שונים. לר' עקיבה דרשת שנים, לחישוב ששה כהנים להקרבן טלה, לר' ישמעאל כהן אחד עורך שני איברים מי"א איברים וכך מגיע לשה כהנים. לחישוב ש-פרו של יחיד שיהא קרב בששה. בתוך ירושלמי זה דרשה (א) היקש ממלת (וי' א,א) **וְעָרַף בטלה של עולה אל מלת (וי' א,א) וְעָרְכוּ של עולת בקר ומשתמש בתוצאת ההקש והסמיכות לפסוק (וי' א,א) וְנָתַנו של נתינת אש על המערכה ללימוד לטלה של עולת תמיד של שחר שרק בו נותנים אש במערכה חדשה.**

גמ' (וי' א,א) וְעָרְכוּ יכול מאה יכול מאתים א"ר עקיבה כל ששמועו מרובה ושמועו ממועט תפשתה המרובה לא תפשת תפשת את הממועט תפשת. ... וְעָרְכוּ בְּנֵי אֱהֲרֹן יכול מאה ת"ל (וי' א,א) וְעָרַף הַפֶּהוֹן אֹתָם אי וערך כהן אחד עותך אחד עורך את כל האיברים ת"ל וְעָרְכוּ הא כיצד כהן אחד עורך שני איברים (וְעָרַף הַפֶּהוֹן – זה כהן אחד, אֹתָם – מיעוט רבים – שניים) וכמה הן איברים עשרה ואחד בקרבים נמצא הטלה (הכוונה לתמיד של שחר) עולה בששה דברי ר' ישמעאל ר' עקיבה אומר **וְעָרְכוּ - שנים, **בְּנֵי אֱהֲרֹן** - שנים, **הַפֶּהוֹנִים** - שנים, מלמד שהטלה עולה בששה. **הַפֶּהוֹנִים** לרבות הקרבים דברי ר' יודה (הגמ' מקשה, איך הסקנו שמדובר בטלה של תמיד) והלא בבן הבקר הכתוב מדבר מה ת"ל בתמיד של שחר הכתוב מדבר שמעון בר בא ר' יוחנן בשם ר' ינאי נאמר כאן **עריכה** ונאמר להלן (בטלה של תמיד) (וי' א,א) **וְעָרַף הַפֶּהוֹן אֹתָם** מה עריכה שנאמר להלן בתמיד של שחר הכתוב מדבר אף עריכה שנאמר כאן בתמיד של שחר הכתוב מדבר עולא בר ישמעאל בשם ר' לעזר אינו צריך ממשמע שנאמר **וְעָרְכוּ** אין אנו יודעין שהן שנים (זה ברור) ואת דרש **וְעָרְכוּ** - שנים, **בְּנֵי אֱהֲרֹן** - שנים, **הַפֶּהוֹנִים** - שנים ותני כן אין לך קודם לתמיד של שחר אלא קטרת בלבד יכולין הם ג' להעלותו ולמה איל קרב בי"א אלא כדי לעשות פומפי רבנן דקיסרין אמרי מפני מה פר (של ציבור) קרב בכ"ד כדי לעשות פומפי לדבר על שם בבית אלהים נהלך ברגש ואת דרש **וְעָרְכוּ** - שנים, **בְּנֵי אֱהֲרֹן** - שנים, **הַפֶּהוֹנִים** - שנים, מיכן לפרו של יחיד שיהא קרב בששה:**

ספרא ויקרא - דבורא דנבזה פרשה ד (ב) (וי' א,א) וְעָרְכוּ בְּנֵי אֱהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנֶּחֱתִים מה תלמוד לומר אֶת-הָרֹאשׁ וְאֶת-

הַפָּדֶר מלמד שאין הראש והפדר מהנתחים, דבר אחר שיהא פורש את הפדר על בית השחיטה שהוא דרך כבוד של מעלה, ומנין שהראש והפדר קודמין לכל האימורין תלמוד לומר (וי' א,א) **אֶת-רֹאשׁוֹ וְאֶת-פָּדְרוֹ וְעָרַף הַפֶּהוֹן אֹתָם**, מלמד שהראש והפדר קודמין לכל האימורין. (ג) רבי חייה אומר מניין לשחיטה שהיא מן הצואר תלמוד לומר (וי' א,א) **וְעָרְכוּ בְּנֵי אֱהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנֶּחֱתִים** שאין תלמוד לומר **אֶת-הָרֹאשׁ וְאֶת-הַפָּדֶר** והלא הראש והפדר בכלל האיברים היו ואם כן למה נאמר את הראש ואת הפדר אלא לפי שנאמר (וי' א,א) **וְהִפְשִׁיט אֶת-הָעֲלָה וְנָתַח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ:** (וי' א,א) **וְעָרְכוּ בְּנֵי אֱהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנֶּחֱתִים** נתחים שהיו בכלל הפשטה ומנין לראש שכבר הותז בשחיטה תלמוד לומר (וי' א,א) **אֶת-רֹאשׁוֹ וְאֶת-פָּדְרוֹ**. (ד) **עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ** עצים נתונים להיות אש וכי כל העצים כשרים למערכה הן כל העצים כשרים חוץ משל זית ושל גפן אבל באלו רגילין במורביות של תאנה ושל אגוז ושל עץ שמן רבי אליעזר מוסיף אף של חרוב ושל דקל ושל שקמה ושל מייש ושל אלון. (ה) יכול המתנדב עולה יהא מביא עציה ואישיה עמה תלמוד לומר **עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל-הַמִּזְבֵּחַ** מה מזבח משל צבור אף אש ועצים משל צבור, דברי רבי אליעזר ברבי שמעון, רבי אליעזר אומר מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט אף עצים שלא נשתמש בהן הדיוט, דבר אחר **עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל-הַמִּזְבֵּחַ** שלא יהו הגיזרין יוצאין חוץ למערכה.

עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ - זקף-קטן, שתי דרשות השייכות למזבח צבור (א) מקור העצים ומקור האש (ב) עריכת נאה של העצים והאש **עַל-הַעֲצִים** - מקף כרב-מצב (א) עץ כשר למערכה, (ב) עץ שאינו כשר למערכה בסעיף זה יש (א) מה המקובל להביא ומה לא מקובל (ב): עזר אפשריות (ג) עץ משל צבור (ד) עץ משל יחיד (ה) עץ שהיה בשימוש (ו) עץ שלא היה בשימוש **עַל-הָאֵשׁ** - מקף כרב-מצב (א) אש מזבח משל צבור, (ב) אש של אדם המביא קרבן

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תפצית ההשקפה: אתנח, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשטו; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט; לא ממש; טפאא = טרפא – שנוי
 משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
 הלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ספק-י – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
 רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
 דרוש בפסוק שני, מוחצת; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחוצה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.6 ויקרא א,א (התשע"ו)

ויקרא ה,א: ונפש כִּי-תִחַטֵּא וְשָׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים וְהוּא עֹד אֹךְ רָאָה אֹךְ יָדַע
אם-לֹא יִגִּיד וְנִשָּׂא עוֹנוֹ:

וְנִפְשׁ כִּי-תִחַטֵּא וְשָׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים וְהוּא עֹד אֹךְ רָאָה אֹךְ יָדַע
 מונח רביע פשטא מונח ז"ק מונח ז"ק מרכא טפאא מונח אתנח
אם-לֹא יִגִּיד וְנִשָּׂא עוֹנוֹ: מרכא טפאא מרכא סלוק

וְשָׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים – פשטא מונח זקף-קטן, זקף קטן בתפקיד שתיים, שתי דרשות כפשט הכתוב כנדרש ב- [בבלי שבועות לו,א וגם בתורת כהנים (ספרא)] ומנין לעשות (אלה שאין עמה שבועה כאלה שיש עמה שבועה) ושבועה שאין עמה אלה כשבועה שיש עמה אלה תלמוד לומר **וְשָׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים** (כאילו נכתב) **ושמעה אלה ושמעה קול**

וְשָׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים וְהוּא עֹד - פשטא מונח זקף-קטן מונח זקף-קטן – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק אתנח) תבנית כעין הקש ו/או בנין אב "לעשות (אלה שאין עמה שבועה כאלה שיש עמה שבועה) ושבועה שאין עמה אלה כשבועה שיש עמה אלה"

הערות אחרות שלא שייכות לתבנית טעמים:

הנה: תוס' לו ע"ב ד"ה "הכי גרס בקונטרס ורבינו חננאל" תוך דיון על ר"מ שבממונות לא לומד מכלל לאו אתה שומע הן, מביא כראיה את שליחת עבד אברהם לקחת אשה ליצחק בראשית חיי שרה פ' כ"ד.
 ומסיים בצייטוט ("בר' חיי שרה כד,מא") "אז תנקה מאלתי". ופלא גדול הוא שלא הגמרא ולא רש"י ולא תוס' מביאים ראיה חותכת מהתורה ששבועה היא אלה, כי ב-("בר' חיי שרה כד,גח") אברהם אבינו משתמש במלים אשביעך ושבועתי והעבד מספר בסעודה ("בר' חיי שרה כד,מא") "אז תנקה מאלתי...והיית נקי מאלתי".
 הערות: (א) וכך העיר הרש"ש; (ב) אחד מדרשני מאורות הדף הסביר בבבלי יומא ועוד מסכתות שהגמרא מביאה דוגמאות שאחרי מתן תורה.

ויקרא ה,ב: אֹךְ נִפְשׁ אֲשֶׁר תִּנְעַב בְּכָל-דְּבַר טְמֵאָה

אוֹ בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת שֶׁרֶץ טְמֵאָה
וְנִעְלַם מִפְּנֵי וְהוּא טְמֵא וְאָשָׁם:

אב"ע (ב-ג) **אֹךְ נִפְשׁ** כי (בנוסחתינו: **אֲשֶׁר תִּנְעַב** - בנבלת הארבעה הנזכרות, והם חזיר וחביריו (ראה וי' יא,ד-ז). **אוֹ בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה** - למאכל, כסוס וחמור. ו-**שֶׁרֶץ טְמֵאָה** - השמנה הנזכרים (וי' יא,כט-ל). **וְנִעְלַם מִפְּנֵי** - ואחר כך **ידע**. או גנע בוכ וטמא מת וזבה ונדה.

אוֹ בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה – רביע, ע"פ רב"ע אלו בנבלת הארבעה הנזכרות, והם חזיר וחביריו (ראה וי' שמיני יא,ד-ז). **ראה רביע רלב"ג** (ב) **אֹךְ נִפְשׁ אֲשֶׁר תִּנְעַב בְּכָל-דְּבַר טְמֵאָה** - לפי שלא זכר פרטי זה הכלל כי אם אבות הטמאות, למדנו שאינו מדבר במגע יולד הטומאה, וזה, כי נבלות הבהמה והחיה והשרץ הם 'אבות הטומאה' כמו שיתבאר.

אֹךְ נִפְשׁ - מונח רביע, אפשר ע"פ רלב"ג הנכנס למקדש או אכל קודש בטומאה, כי בשנים אלו יביא קרבן עולה ויורד, ולא חלק בו בין נשיא ובין כהן משיח וכהן הדיוט. ועל שלושה אלו נוסף ישראל וגר. **ראה מונח רביע אֲשֶׁר תִּנְעַב בְּכָל-דְּבַר טְמֵאָה** – מונח זרקא מונח סגול, ממעט משהו מענינו כענינו וזהו מגע ולד הטומאה. **ראה זרקא סגול**

אוֹ בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה – תלישא-קטנה בתפקיד שיעור טומאה כזית כפ' **רלב"ג** והנה אמר **בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה**, אע"פ שכל **בְּנִבְלַת חַיָּה** היא **טְמֵאָה** - להתנות שיהיה בה שיעור טומאה, והוא כזית; כי פחות מכזית ממנה לא יטמא במגע. וכן העניין במה שאמר **בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת שֶׁרֶץ טְמֵאָה** **ראה תלישא**

ויקרא ה,ג: אֹךְ כִּי יִנְעַב בְּטַמְאַת אֲדָם לְכָל טְמֵאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמָא בָּהּ וְנִעְלַם מִפְּנֵי וְהוּא יָדַע וְאָשָׁם:

רש"י (ג) **בְּטַמְאַת אֲדָם** - זו טומאת מת (ראה תו"כ ויקרא חובה פרשתא ח פרק יב,ח). **לְכָל טְמֵאָתוֹ** - לרבות טומאת מגע זבין וזבות (ראה שם). **אֲשֶׁר יִטְמָא** - לרבות הנוגע בבוועל נדה. **בָּהּ** - לרבות בולע נבלת עוף טהור (ראה שם). **וְנִעְלַם ... וְהוּא יָדַע** - ששכח הטומאה. **וְאָשָׁם** - באכילת קדש או בביאת מקדש.

או – מונח מוביל לפני הטעמים של הכתוב אחריו **כִּי יִנְעַב בְּטַמְאַת אֲדָם לְכָל טְמֵאָתוֹ**, כעין הכפלת סדרות הטעמים, **כִּי יִנְעַב בְּטַמְאַת אֲדָם לְכָל טְמֵאָתוֹ** - פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה ו/או בנין אב.

בבלי שבועות ד,א אפשר כי רבנו הקדוש, רבי יהודה הנשיא בלמדו **וְנִעְלַם מִפְּנֵי וְהוּא יָדַע** דורש **נִעְלַם** – משמע שהיתה לו ידיעה ונעלמה ממנו ואח"כ **יָדַע** – נודע לו, גם דרש שני אופנים של **נִעְלַם** – שכחה. (א) נעלם ממנו שהוא טמא ואכל קדש או נכנס למקדש, (ב) **יָדַע** שהוא טמא ונעלם ממנו שהוא אסור לאכול קודש או להכנס למקדש. אפשר כי שני אופנים אלו מרומזים בטעמי **וְנִעְלַם מִפְּנֵי** - מונח זקף-קטן בתפקיד של שתי ידיעות שנעלמו ממנו, (א) שהוא טמא, (ב) שהאוכל או המקום קדוש. **ראה זקף-קטן**

וְנִעְלַם מִפְּנֵי וְהוּא יָדַע וְאָשָׁם – (אתנח) מונח זקף-קטן והוא תיאור ואחריו ההלכה, אפשרות ללימוד אלפניו ולאחריו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתחנן, סליק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוזק פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרצף; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מנף – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מוחצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מודיעה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בחלוקה;

ויקרא ה,ד: או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להקטנו או להיטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה ונעלם ממנו והוא יקבע ואשם לאחת מאלה:

ויקרא ה,ז – י:

[ז] ואם-לא תגיע ידו הי שה והביא את-אשמו אשר חטא שתי תרים או-שני בני-יונה לה' אחד לחטאת ואחד לעלה:

[ח] והביא אתם אל-הכהן והקריב את-אשר לחטאת ראשונה ומזלך את-ראשו ממול ערפו ולא יבדיל:

[ט] והזה מדים החטאת על-קיר המזבח והנשאך בדם ימחה אל-יסוד המזבח חטאת הוא:

[י] ואת-השני יעשה עלה כמשפט וכפר עליו הכהן מחטאתו אשר-חטא ונסלח לו: ס

[בבלי זבחים צ,א] חטאת העוף קודמת כו'. מנא ה"מ? דת"ר: (ויקרא ה,ח) והקריב את-אשר לחטאת ראשונה - מה ת"ל? שאין

ת"ל ללמד שתקרב ראשונה, הרי כבר נאמר: (ויקרא ה,י) ואת-השני יעשה עלה! אלא זה בנה אב לכל חטאות שיקדמו לעולה הבאות עמהן, בין חטאת העוף לעולת העוף, בין חטאת בהמה לעולת בהמה, ואפי' חטאת העוף לעולת בהמה, הלכך: חטאת העוף לעולת העוף - מואת השני, חטאת בהמה לעולת בהמה - מדרבי רחמנא, חטאת העוף לעולת בהמה - מזה בנה אב.

[בבלי זבחים צ,א] מביא פסוקים (ה,ה) ו-(ה,י) ומוכיח מכך שזה בנה אב מחטאת העוף לכל חטאות שיקדמו לעולה הבאות עמהן, בין חטאת העוף לעולת העוף, בין חטאת בהמה לעולת בהמה, ואפי' חטאת העוף לעולת בהמה,

ונראה כי בפסוק (ה,ט) שתוכנו עוסק בהזאת ומיצוי דם החטאת והזה מדים החטאת על-קיר המזבח והנשאך בדם מצויה תבנית טעמים פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים העשויה לרמוז לבנין אב של הגמרא.

ראה פעמיים זקף בין שני קיסרים, זרקא סגול

ספרא מצורע פרשה ד

(א) (י' מצורע יד,כא) ואם-קל הוא שומע אני דל איש פלוני ממה שהיה, שהיה בן מאה מנה ונעשה בן חמשי' מנה (אפשר תאמר העני אבל

עדיין יכול לקנות שלושה קרבנות בהמה) ת"ל ואין ידו משנת' העני עד שאין לו לקנות שלוש בהמות לקרבנות) או ואין ידו משנת' יש לו ואינו מוצא ליקח (יש לו אך הכסף או בהמות לא זמינות) ת"ל אם-קל הוא עד שיאמרו שני כתובים ואם לאו לא שמענו.

התורה"מ סיפא [סג] ... ומה שלא באר כן בעולה ויורד ובילדת סמך על מה שכתב כאן, שגם בהם חסרון ההשגה הוא מפני שהם דלים ולא מפני שאינו משיג לקנות.

אפשר כי ההיקש הזה נלמד מדמיון תבנית טעמי המקרא (י' מצורע יד,כא) ואין ידו משנת' – מונח זרקא סגול, גורע מן הענין

קרוב עולה ויורד לול (י' ה,ה) ואם-לא תגיע ידו די שה – מונח זרקא סגול, גורע מן הענין

קרוב עולה ויורד לדלי דלות (י' ה,א) ואם-לא תשיג ידו לשתי תרים או לשני בני-יונה – מונח זרקא סגול, גורע מן הענין

יולדת עניה (י' תוריע יב,ה) ואם-לא תמצא נדה די שה – מונח זרקא סגול, גורע מן הענין

ויקרא ה,יא – יג:

ס [יא] ואם-לא תשיג ידו לשתי תרים או לשני בני-יונה והביא את-קרבתו אשר חטא עשירת האפה סלת לחטאת לא-ישים עליה שמן ולא-

ימו עליה לבנה כי חטאת הוא: [יב] והביאה אל-הכהן וקמץ הפכה ו ממינה מלוא קמצו את-אזפרתה והקטיר המזבחה על אשני ה' חטאת הוא:

[יג] וכפר עליו הכהן על-חטאתו אשר-חטא מאחת מאלה ונסלח לו והיתה לפהו פמנחה:

ויקרא ה,יד – טז: ס [יד] וידבר ה' אל-משה לאמר:

[טו] נפש כי-תמעל מעל וחסאה בשגגה מקדשי ה'

והביא את-אשמו לה' איל תמים מן-הצאן בערפך כסף-שקלים בשקל-הקדש לאשם:

[טז] ואת אשר חטא מן-הקדש ישלם ואת-חמישתו יסרף עליו ונתן אתו לפהו

והפהו יכפר עליו באיל האשם ונסלח לו: פ

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא פרשת ויקרא דף יד עמוד ב

ס [יד] וידבר ה' אל-משה לאמר: . הפסיק הענין ליתן ריוח למשה רבינו להבין בין פרשה לפרשה: (טט - פרשה קודמת סגורה)

[טו] נפש - יתיב, לרבות כהן משיח למעילה. כי תמעול מעל. אין מעילה אלא שיקוד וכן הוא אומר (ד"ה א' ה') וימעלו באלהי

אבותיהם. וחטאה בשגגה. נאמר כאן חטאת ונאמר בתרומה חטא מה חטא האמור בתרומה פוגם ונהנה אף כאן. בשגגה פרט למזיד אפי' שיש בה עון מיתה. מקדשי ה'. קדשים המיוחדים לשם יצאו קדשים קלים שאינן מיוחדים לשם. מקדשי ה'. לרבות קדשי בדק

(טו א) הבית. והביא. אף לאחר יום הכפורים. איל תמים בן שתי שנים שאין איל אלא לשון קשה. וכן הוא אומר (מ"ב כ"ד) ואת אילי הארץ לקח. מן הצאן. ולא מן הפלגס. בערך כסף. יכול אף דינר ת"ל שקלים. יכול שקלי נחשת ת"ל כסף. אי שקלי כסף יכול בבליית

מדיות קפודקיות ת"ל בשקל הקדש. סלעים של שקל צורית. לאשם. שיהא הפרש מעות לאשם. פירוש האשם הוא הממון:

טט - והביא. אף לאחר יום הכפורים, תלישא-קטנה, יוה"כ לא כפר על שגגת ודאי אבל נותן למועל פנאי נוסף לכפר.

תורה תמימה מקדשי ה' - מקדשי ה' - לרבות עולה שעורה לכהן שמועלין בה ולרבות קדשי בדק הבית למעילה¹³³ [תו"כ]:

מקדשי ה' - מניין שאפילו הקדיש למזבח דבר הראוי לבדק הבית או לבדה"ב דבר הראוי למזבח או לזה ולזה דברים שאין ראויים לזה ולזה כגון ציר וחומץ ודגים וחגבים מניין שמועלין בהם ת"ל מקדשי ה' ריבה¹³⁴ [תו"כ]:

מקדשי ה' - טפחא ללא מרכא לפניה, רבוי מסוגים רבים כנאמר בתו"כ. ובהערה (צד) הוסיף מספר היראים סי' שפ"ו וש"ו ע או"ה סי' קנ"ד סי"ד איסורי הנאה מחפצי בתי הכנסת הנקראים מקדש מעט.

מקדשי ה' - המיוחדים לה', יצאו קדשים קלים שאינם לשם¹³⁵ [תו"כ]: ה' - אתנח, מגביל המעילה שבפסוק זה לקדשי קדשים. ובהערה

(צג) מלמד ממעילה טו,א שמרבינן למעילה אפילו קדשים קלים וכנראה מטעם זה הגמרא לא הביאה את דרשת תו"כ. אפשר כי משלוש הדרשות המובאות יש ללמוד שיש מעילה בקדשים ויש מעילה בחולין, כגון בתי כנסת וכאן מדובר רק במעילת קדשים.

ע"כ ע"פ **תורה תמימה**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנח, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מחקר פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע; לא ממש; טפחא = טרפא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ספס 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"א – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצת; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצת; פז – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

1.7 ויקרא א,א (התשע"ז)

ויקרא ה,טו: נפש כּי-תמעל מעל וְהִטָּאָה בְּשִׁנְיָהּ מִקְדָּשִׁי ה'

וְהִבִּיא אֶת-אֲשָׁמוֹ לָהּ אֵיל תְּמִים מִן-הַצֹּאן בְּעֶרְפָּךָ כֶּסֶף-שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל-הַקֹּדֶשׁ לְאֲשָׁם:

נאמר ב-**[בבלי שבועות לדב]** "ממעילה רבי שמעון גמר לה" – לר' שמעון הלכת מעילה בקדשים, שהיא נושא הפסוק (וי' ה,טו) היא המלמדת להלכת שבועת הפקדון.

נעניין בכתוב ובטעמיו **[טו] נפש כּי-תמעל מעל וְהִטָּאָה בְּשִׁנְיָהּ מִקְדָּשִׁי ה'** יתיב מונח זקף-קטן פשטא זקף-קטן טפחא אתנח, אפשר כי תבנית הטעמים פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק מוסף פסוק קודם ואתנח בפסוק זה) פועלת בתפקיד הקש או בנין אב ומלמדת ממעילה בקדשים לשבועת הפקדון.

תורה תמימה (ח' ה,טו) מִקְדָּשִׁי ה' – מִקְדָּשִׁי – לרבות עולה שעורה לכהן שמועלין בה ולרבות קדשי בדק הבית למעילה⁽²³⁾ [תו"כ]: מִקְדָּשִׁי ה' – מניין שאפילו הקדיש למזבח דבר הראוי לבדק הבית או לבדה"ב דבר הראוי למזבח או לזה ולזה דברים שאין ראויים לזה ולזה כגון ציר וחומץ ודגים וחגבים מניין שמועלין בהם ת"ל מִקְדָּשִׁי ה' ריבה⁽²³⁾ [תו"כ]:

מִקְדָּשִׁי – טפחא ללא מרכא לפניו, רבוי מסוגים רבים כנאמר בתו"כ. (ובהערה צד) הוסיף מספר היראים סי' שפ"ו וש"ע או"ה סי' קנ"ד סי"ד איסורי הנאה מחפצי בתי הכנסת הנקראים מקדש מעט.

מִקְדָּשִׁי ה' – המיוחדים לה', יצאו קדשים קלים שאינם לשם⁽²³⁾ [תו"כ]: ה' – אתנח, יגביל המעילה שבפסוק זה לקדשי קדשים. ובהערה צג) מלמד ממעילה טו,א שמרבינן למעילה אפילו קדשים קלים וכנראה מטעם זה הגמרא לא הביאה את דרשת תו"כ. אפשר כי משלוש הדרשות המובאות יש ללמוד שיש מעילה בקדשים ויש מעילה בחולין, כגון בתי כנסת וכאן מדובר רק במעילת קדשים.
ע"כ ע"פ תורה תמימה

בחלק השני של הפסוק **(ח' ה,טו) וְהִבִּיא אֶת-אֲשָׁמוֹ לָהּ אֵיל תְּמִים מִן-הַצֹּאן** תבנית הטעמים תלישא-קטנה (=תרסא) קדמא ואולא דרגא מונח רביע, מרמזת על אפשרות ללימוד בכעין פרט וכלל ופרט ופרט. **וְהִבִּיא –** פרט קדמא, **אֶת-אֲשָׁמוֹ לָהּ –** מרמז ללימוד בכלל כלשהו בסביבת הכתוב (הוא עצמו או לידו), אפשר שמלמד לכל האשמים שבתורה להיות כפרטים הבאים: איל תמים מן הצאן, בערכך של שני שקלי כסף, שהם נשקלים לפי שקלי קדש.

תבנית הטעמים של הפרט הראשון **אֵיל תְּמִים מִן-הַצֹּאן** – דרגא מונח רביע, עשוי מרמז על קשר חזק לפרט קדמא ולכלל **וְהִבִּיא אֶת-אֲשָׁמוֹ לָהּ** ועל קשר חלש אל הפרט (או הפרטים) האחרים **בְּעֶרְפָּךָ כֶּסֶף-שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל-הַקֹּדֶשׁ לְאֲשָׁם:** תאור האשם הוא בנין אב לכל האשמות, אבל יש הבדל בערכו וחובתו להיות איל.

ב-**[בבלי כריתות כבב]** ור"ע? אשם בכסף שקלים נפקא ליה (ויקרא ז') מזאת תורת האשם, תורה אחת לכל האשמות, לאשם דבכסף שקלים. ורבנן? אע"ג דכתיב זאת תורת האשם, איצטרך למכתב ואם נפש, וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מעליו, ואי מזאת תורת האשם, הוה אמינא: כי אמינא אחת לכל אשמות הני מילי בשאר אשמות ודאין, אבל אשם תלוי כיון דעל ספק חלב קאתי, אימא לא יהא ספיקו חמור מודאו, מה ודאו חטאת בת דנקא אף ספיקו אשם בר דנקא, אהכי כתב רחמנא ואם נפש, וי"ו מוסיף על ענין ראשון. הא ניחא למאן דדריש זאת תורת האשם, אלא למאן דלא דריש זאת תורת האשם מאי איכא למימר? יליף בערכך בערכך **מאשם מעילה**. אשם שפחה חרופה לא כתב בה בערכך! ילפינן באיל איל. (ראה אח"כ הסבר בפסיקתא)

בבלי כריתות כוב, מתני'. המפריש ב' סלעים לאשם, ולקח בהן שני אילים לאשם, אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה. לקח בהן שני אילים לחולין, אחד יפה ב' סלעים ואחד יפה עשרה זוז, היפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילתו. אחד לאשם ואחד לחולין, אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילתו, ויביא עמה סלע וחומשה.

גמ'. מאי מעילתו? דקתני רישא: והשני למעילתו, אילימא איל אשם, למימרא דחומש בהדי איל מייתי ליה, והכתיב: (ויקרא ה') ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישיתו יוסף עליו, אלמא בהדי גזילו מייתי ליה! ועוד, קתני סיפא: אחד לאשם ואחד לחולין, אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילתו, ויביא עמה סלע וחומשה, אלמא חומש בהדי גזילו מייתי ליה! אלא מעילתו מאי דאיתנהי מהקדש, וישנו משתי סלעים דאפרישנו לאשם ולקח בהן שני אילים לחולין, דיפה שתי סלעים מקריב ליה איל אשם, ויפה עשרה זוזי יהיב ליה למאי דאיתנהי מהקדש, הוה ליה גזילו וחומשו, ומאי מעילתו? גזילו. במאי אוקימתא למעילתו דרישא? גזילו, אימא סיפא: אחד לאשם ואחד לחולין, אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילה, ויביא עמה סלע וחומשה, אלמא מעילתו איל אשם; רישא קרי ליה למעילתו גזילו, **(כז, א)** סיפא קרי ליה למעילתו איל אשם? רישא הוה ליה איל רובן קרן וחומשו, קרו ליה למעילתו גזילו; סיפא דלא הוי איל רובן קרן וחומשו, קרי ליה איל אשם מעילתו, ויביא עמה סלע וחומשה.

וְהִבִּיא ... בְּעֶרְפָּךָ – תרסא ... תביר רמז לחישוב חשבוניים בפסוק הנדונים ב-**[בבלי כריתות כוב, כז, א]** בשווי איל אשם ושווי מעילות שאדם עושה כאשר גזול הקדש ומשתמש בכסף לחולין, **וְהִבִּיא ... בְּעֶרְפָּךָ כֶּסֶף-שְׁקָלִים –** תלישא-קטנה ... תביר, מהתביר מתברר כי ערך התשלום עשוי היה להיות פחות משווי האיל ולכן אם השתמש בהפרש הרי מעל. תלישא-קטנה התריעה על שיעור שאינו בכתוב אלא שיעור התשלום על המעילה כי השתמש בכסף שהקדש לאשם לחולין, לכן קנסו אותו בדמי מעילה סלע וחומשה וגם אם קנה איל נוסף שיקריבו למעילתו.

אֵיל תְּמִים מִן-הַצֹּאן – דרגא מונח רביע, בתפקיד תיקון לכת המתאווה, ע"פ **[בבלי כריתות כוב, כז, א]** אדם שמעל צריך להביא אשם השווה שני סלעים. הוא מפריש שני סלעים אבל מועל במטרתם לקרבן איל אשם וקונה בהמה אחת או שתיים שלא לאיל אשם אלא לחולין (כאשר מחירי השוק מאפשרים זאת) הוא בעצם גזול את הקודש. ועוד אדם החוזר על עבירה המחייבת החזר קרן וחומש ואינו מביא החומש מיד למקדש אלא כאשר מתכנס לו סכום חומשים השווה איל אשם רוצה להביאו בכסף זה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפנית ההשקפה: אתנח = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפחא = טרפא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מוקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקדש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תרשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

בבלי כריתות כזא, בעי רב מנשיא בר גדא: בכינוס חומשין מהו שיתכפר? מי אמרינן: אם תימצי לומר אדם מתכפר בשבח הקדש, משום דקטרך קמיה, אבל הכא דלא קטרך לא מתכפר, או דלמא אם תימצי לומר אין אדם מתכפר בשבח הקדש, משום דלא אפרשיה, אבל הדין כינוס חומשין דאפרשיה איכא למימר מתכפר, איל תמיים מן-הצאן – דרגא מונח רביע, דרגא בתפקיד מצרף מונח רביע בתפקיד חמש כחקירת [בבלי כריתות כזא], בעי רב מנשיא בר גדא: בכינוס חומשין מהו שיתכפר? אדם החוזר על עבירה המחייבת החזר קרן וחומש ואינו מביא החומש מיד למקדש אלא כאשר מתכנס לו סכום חומשים השווה איל אשם רוצה להביאו בכסף זה

יש ששה קרבנות אשם: [משנה מסכת זבחים פ"ה מ"ה] ... אלו הן אשמות (א) אשם גזילות (גזילת ישראל, גזילת גר) (ב) אשם מעילות (ג) אשם שפחה חרופה (ד) אשם נזיר (ה) אשם מצורע (ו) אשם תלוי, שניים מהם (ד) אשם נזיר (ה) אשם מצורע הם כבש עד בן שנה שערכו שקל קדש אחד, לעומת ארבע קרבנות אשם האחרים שהם איל מבן שנה ול"א ועד בן שנתיים. ע"פ הדיון ב-[בבלי כריתות כזא], איל תמיים מן-הצאן הנאמר באשם מעילות, הוא המלמד לאשם גזילות (גזילת ישראל, גזילת גר) ולאשם שפחה חרופה, ולאשם תלוי ששוים צריך להיות בערפך כסף-שקלים היינו שני שקלים תמיים מן-הצאן – מונח רביע, יש ארבע קרבנות אשם, ו-אשם גזילות בעל שני סעיפים: גזילת ישראל, גזילת גר. כמו-כן אשם גזילות בא גם על שבועת הפקדון שחפתה על גזילה בפועל. בסה"כ יותר מארבעה מצבים עליהם מביאים קרבן אשם.

[טז] וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן-הַקֹּדֶשׁ וְאֵת-חֲמִישְׁתּוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהִפְתָּהוּ יְכִיפָר עָלָיו בְּאֵיל הָאֲשָׁם וְנִסְלַח לוֹ: פ

וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן-הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלַם. לרבות פחות משה פרוטה לתשלומין אבל אין חייבין עליו מעילה בפחות משה פרוטה. ואת חמישתו יוסף עליו. שיהא הוא וחומשו חמשה. ונתן אותו לכהן. מלמד שהכהן עצמו מועל. והכהן יכפר עליו. מלמד שהאיל והאשם מעכבין ואין החומש מעכב. האשם זו מעילת הממון. האיל כמשמעו. ונסלח לו אין משיירין לו ליום הכפורים: טט וְאֵת אֲשֶׁר - תלישא-קטנה, ממעט מעונש על המעילה בקדש בשיעור של פחות משה פרוטה, לרבות פחות משה פרוטה לתשלומין אבל אין חייבין עליו מעילה בפחות משה פרוטה.

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא פרשת ויקרא דף טו עמוד א ויקרא ה"ח – יט:

[יח] וְהִבִּיא אֵיל תְּמִים מִן-הַצֹּאֵן בְּעֶרְפֶּךָ לְאֲשָׁם אֶל-הַכֹּהֵן וְכִפַּר עָלָיו הִפְתָּהוּ עַל שִׁנְתּוֹ אֲשֶׁר-שָׁנַן וְהוּא לֹא-יָדַע וְנִסְלַח לוֹ: [יט] אֲשָׁם הוּא אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה: פ – טפחא אתנח מרכא טפחא סלוק

.... וְהִבִּיא אֵיל תְּמִים מִן-הַצֹּאֵן. להוציא הפלגס. בערפך לְאֲשָׁם. מה ערכך האמור למעלה (טט) פסוק ה טו ומצביע אליו תְּמִים – דרגא, בשני המקראות מלת תמים) בכסף שקלים אף כאן בכסף שקלים. לאשם שיהא הפרש לאשם: (טט) – היינו לממון המעילה)

וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג. שלא נודע לו בינתים. והוא לא ידע. פרט לשאמרו לו אחרים. ונסלח לו. הא (לא) ידע אינו מתכפר לו עד שיביא (אשם ודאי). למה זה דומה לעגלה ערופה שאע"פ שנערפה ואח"כ נמצא ההורג הרי זה יהרג: ראה דברים שפטים כזא, א – ט – עגלה ערופה

[יט] אֲשָׁם הוּא אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה: . מלמד על אשם תלוי שאם שחטו וזרק את דמו ואח"כ נודע לו שחטא או נודע לו שלא חטא מנין שהוא מותר באכילה (עמוד ב) ת"ל אֲשָׁם הוּא מכל מקום. יכול אע"פ שלא נשחט ת"ל הוּא. מה יעשה לו יצא וירעה בעדר. אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה: . יכול כלו לבדק הבית ת"ל אשם לכהן. אי אשם לכהן יכול ינתן כלו לכהן ת"ל אֲשָׁם לֵה: . הא כיצד מותר אשמות נופלים לנדבה ולוקחין בהן עולות. הבשר לשם והעורות לכהנים. זה מדרש דרש יהידע הכהן הגדול אֲשָׁם הוּא אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה: נמצאו שני כתובים קיימים אשם לה' ואשם לכהן. ואומר (מ"ב י"ב) כסף אשם וכסף חטאות לא יובא בית ה' לכהנים יהיו. ד"א אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה: . להביא אשם שפחה חרופה שיבוא בכסף שקלים לפי שהוא באיל ומוציא אשם נזיר ואשם מצורע שאינן באיל ואינן בכסף שקלים:

אשם תלוי ששחטו וזרק דמו ונודע כי חטא או לא חטא, מותר באכילה כי נאמר בו אֲשָׁם הוּא – טפחא אתנח, אֲשָׁם – טפחא רבוי כמדרש מכל מקום כיון שהוקרב כהלכה לא יורד מדרגתו, תאמר שאם לא נשחט – ישראל בדרגתו ת"ל הוּא – אתנח, מגביל רק לאשם שהוקרב כהלכתו ונודע שחטא או לא חטא בוודאות, שנשאר בדרגת הקדש ומותר באכילה. אבל עד שלא נשחט ונודע יוצא מדרגתו וחוזר לרעות בעדר. אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה: – מרכא טפחא, יתור לרבות מותר אשמות נופלים לנדבה ולוקחין בהן עולות. יכול כלו לבדק הבית ת"ל אשם לכהן. אי אשם לכהן יכול ינתן כלו לכהן ת"ל אֲשָׁם לֵה: . הא כיצד מותר אשמות נופלים לנדבה ולוקחין בהן עולות. הבשר לשם והעורות לכהנים. לֵה: – סלוק, מגביל שמהעולות שנלקחו בנדבה מותר אשמות, רק הבשר לשם, ואילו העורות לכהנים.

ד"א אֲשָׁם אֲשָׁם – מרכא טפחא, יתור לרבות אשם שפחה חרופה שיבוא בכסף שקלים לפי שהוא באיל שלא נאמר בו בכסף שקלים, לֵה: – סלוק, מגביל למעט ומוציא אשם נזיר ואשם מצורע שאינן באיל ואינן בכסף שקלים:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפיסת ההשקפה: אֶתְנָן, סִלְקוּ – סוף-פסוק (נקראים קוסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנֵה – רבוי; מִפְּקֵי פִשְׁטָא – מוציא מפשט; מֵרָאָה – רבוי; דְּרָגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק; מִמְעַט, לא ממש; טַפְחָא = טרָחָא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מֵרָאָה טַפְחָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דְּרָגָא תְּבִיר טַפְחָא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מֵרָאָה תְּבִיר טַפְחָא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תְּבִיר מֵרָאָה טַפְחָא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מִקְפָּה – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקָא – סדור שנתחלק, השלם והחלק נדרשים; דְּרָגָא סְגוּלָא – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְה־קָטָן – 2; זִקְה־גְדוּלָא – 3; רַבֵּעַ – 4; ... זִקְה־קָטָן ... זִקְה־קָטָן כַּחֲצֵי פִּסְקוּ – הקש, השלישית; קִדְמָא – סדר קדימות; אֲרָאָה – גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשׁ־יָאָה – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאֲרָאָה – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא־קִטְנָא = תֵּרָאָה – דרוש בפסוק שיעור, מוציאה; תְּלִישָׁא־גְדוּלָא = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מוציאה; פִּרְזָא – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

1.8 ויקרא א,א (התשע"ח)

ויקרא א,י: ס ואם-מן-הצאן קרבתו מן-הקשבים או מן-העצים לעלה זכר תמים יקרבתו:
[רש"י] (וי"א), ואם-מן-הצאן – וי"ו מוסיף על ענין ראשון³. ולמה הפסיק² (ע"י סימון פרשה סגורה בין פסוק ט לפסוק י), ליתן ריוח למה שהתבונן בין פרשה לפרשה:

[שפת"ח ע] וילמד עליון מתחתון (טט: ע"פ [ספרא ויקרא פרשתא ה, א,ג] [בבלי זבחים מח,א]) ותחתון מעליון שגם צאן צריך סמיכה הפשט ונתוח וכל הדברים המפורשים לעיל (שעסקו בהקרבת עולת בקר):

[שפת"ח פ] ואם תאמר והא פירש רש"י לעיל יכול אף להפסקות היתה קריאה וכו' אלמא אפילו בלא וי"ו מוסיף לענין ראשון ויש לומר דלרבותא בעלמא הוא דקאמר כלומר כיון דכתיב (וי"א) ואם ואי"ו מוסיף על ענין ראשון והוא כחדא פרשה אם כן כל שכן למה הפסיק הענין ותיריך כדי ליתן ריוח למה שהתבונן בין פרשה לפרשה: [רא"ם]: (סימון פרשה סגורה נותן רוח למה שהתבונן במה שלמד, אות וי"ו מקשרת לכתוב לפני סימון פרשה סגורה וללמד שממשיך, באופן כללי, באותו נושא).

אפשר כי טעם קדמא של **ואם-מן-הצאן** מרמז ללמוד במידה (יט) מדבר שנאמר בזה והוא הדין בחבירו, (מל"ב מידות של ר' אלעזר בן ריה"ג) או במידה (כב) מדבר שחבירו מוכיח עליו, לפי **[שפת"ח ע]** וילמד תחתון (הצאן) (וי"א) מעליון (הבקר) (א,ג-ט). כלומר למד שבצאן תקיים סמיכה הפשט ונתוח וכל הדברים המפורשים לעיל בבקר.

[שפת"ח ע] וילמד עליון (הבקר) (א,ג-ט) מתחתון (הצאן) (וי"א), זה יהיה במידה (כג) מדבר שהוא מוכיח על חבירו, ללמד כהמשך [שפת"ח פ] מן-הצאן קרבתו מן-הקשבים או מן-העצים – הרי אלו שלשה מיעוטין פרט לזקן, לחולה³ ולמזוהם: (שלא נלמדו בבקר כהסבר

[שפת"ח צ] דאי למעט ורבע ונרבע ושאר פסולים דמיעט לעיל בראש הפרשה כבר מיעטם הכתוב מקראי דלעיל ובא וי"ו ד-(וי"א), ואם מן-הצאן ומוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מן העליון. ואין להקשות למה ליה שלשה מיעוטי' נילף מחדא כבר תירצו בגמרא דאי נילף מחולה במה מצינו הוה אמינא דוקא חולה פסול דלא אורחיה אבל זקן דאורחיה לא לפסול קא משמע לן (טט): ששניהם פסולין, ואי מזקן וחולה הוה אמינא דוקא הני דכחישן אבל מזוהם לא קא משמע לן (טט): שגם המלוכלך שיוצא ממנו ריה רע (ת"ת הערה פט), ואי מזוהם הוה אמינא משום דמאיס אבל זקן וחולה לא להכי איצטרך שלשה מיעוטין:

[תורה תמימה] (וי"א), ואם-מן-הצאן וגו' – מן-הצאן – פרט לזקן, מן-הקשבים פרט לחולה, מן-העצים פרט למזוהם^(ט) **[בכורות מ"א א']**: [ת"ת הערה פט] עיקר טעם פסולים אלו משום דאינם כבוד שמים, שצריך להקריב כזו הנברר לאנשים, וזקן וחולה הם כחושים, ומזוהם מאוס שריח רע יוצא ממנו, וסמכו זה על שלשה פעמים דכתיב מן בשלשה מינין כאן, וכעין הדרשות כאלה לעיל בפ' ב'. וע"ע לפנינו בפ' ראה בפסוק וכי יהיה בו מום:

(וי"א), ואם-מן-הצאן – מקף מקף, כל מקף כרב-מצב. אפשר כי **(וי"א), ואם-מן-המקף הראשון** מברר התאמה בין עושרו של המקריב ובין הקרבן שמביא. **[אלשיך] (וי"א), והנה עד כה (עולת בקר וי"א-ג)** דברתי בעשיר כי רב חילו. ועולה קרבנו מן הבקר זכר תמים שהוצאתו רבה. ואם לא מהעשירים הוא מן-הצאן קרבתו. לא מוכח שזה חיוב אבל אפשר שהתורה מלמדת שהעשיר לא יביא קרבן של בינוני, והבינוני לא חייב בקרבן עשיר, אלא כל אחד המתנדב עולה יביא לפי מה שהתברך מה'.
(וי"א), מן-הצאן המקף השני (א) צאן בכל גיל (ב) צאן שאינו זקן (צ"ע בן כמה שנים חדשים נקרא זקן), התורה ממעט מצב (א) ובוחרת רק במצב (ב)

מן-הקשבים מקף כרב-מצב בריאות הכשבים (א) בכל מצב בריאות (ב) פרט לחולה, התורה ממעט מצב (א) ובוחרת רק במצב (ב) **מן-העצים** מקף כרב-מצב בריאות הכשבים (א) בכל מצב בריאות (ב) כשבים פרט לחולה, התורה ממעט מצב (א) ובוחרת רק במצב (ב) פרט למזוהם (כגון מלוכלך או משהו אחר מאוס בו)

[ספרא ויקרא פרשתא ה, א,ג] קרבתו (הח"ח: קרא יתירא הוא) להוציא את הגזול (הח"ח: כגון שגזל בהמה ונתיאשו הבעלים ואח"כ הקדישה דאע"ג דהו"ל יאוש ושנוי השם דמעיקרא חולין והשתא הקדש אפי"ה קמ"ל קרא דפסול להקרבה) (טט: מרבה עוד פסול שלא יקרב, ואינו מתמעט מטעם תביר שבמלה באה)

שני לימודים בכתוב **קרבתו מן-הקשבים או מן-העצים** – (תכונה א) דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה, (א). לענ"ד רוצה לומר ששלושה המיעוטים שנרמזים בטעמי המקף חלים על כבשים ועזים בנוסף למה שלמד הכתוב ב-(א,ג-ט) על הבקר **[שפת"ח צ] דאי למעט ורבע ונרבע ושאר פסולים דמיעט לעיל בראש הפרשה כבר מיעטם הכתוב מקראי דלעיל (תכונה ב) מן-הקשבים או מן-העצים** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל חלקם לא חלה הלכת הפסול שב-(תכונה א), **או מן-העצים** – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב. ראה דרשות ר' יהודה ור' שמעון להלן.

ע"פ **[ספרא ויקרא פרשתא ה, א,ג]** לר' יהודה בהמות שהוקדשו ואח"כ נעשתה בהם עבירה כגון חרש בשור והמור, ומרבים על השור כל קדשי מזבח, או השור חרש והיפה כלאיים בכרם, או חרש בו בשביעית, או עבד בו בשבת או יוה"כ. כיוון שכתוב בו עולה לבסוף שדינן (משליכים) ליה על כבשים ועל עזים והוי רבויא להתיר דאפילו נעבדה בו עבירה קאמר רחמנא דהוי עולה, וממילא המיעוטין על כרחך הם על זקן חולה ומזוהם.

ר' שמעון אומר מה ת"ל כבשים לעולה ועזים לעולה לרבות תמורה (הח"ח: שכשרה ליקרב דאע"ג דכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קודש הו"א קדושה ואינה קרובה (טט: התמורה) ור"ש ור' יהודה לא פליגי אלא דר"י ס"ל דלתמורה לא צריך קרא ור"ש ס"ל דלנעבדה בו עבירה לא צריך קרא מדפרט קרא בעלי מומין מכלל דשאר שרי (טט: ליקרב לקרבן שהוקדשו לו)

כאן בעלי חיים עם פסולים שנמנו ב-(תכונה א) ומותרים להקרבה לעולה.
כגון (א) ולד זכר של נקבה שהוקדשה לעולה שאין מביאים נקבה לעולה **[משנה תמורה פ"ג,מ"ג]** [*] המפריש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו עולה רבי אליעזר אומר הוא עצמו יקרב עולה (ב) בעופות אין חיוב תמות וזכרות, ומרומז ב-(וי"א,א'ד) מן העוף – ולא כל העוף וב-**[ספרא אמור פרשה ז סוף פרק ו,מ"ב] [בבלי זבחים קטז,א][בבלי מנחות ו,א]** תמים זכר בבקר ובכשבים ובעזים, תמות וזכרות בבהמה, ואין תמות וזכרות בעופות **[רבינו גרשום בבלי תמורה יז,ב]** דיכול להביא עולת עוף נקבה), יכול שיבש גפה ושניסמת עינה ושקטעה רגלה, תלמוד לומר מן העוף ולא כל העוף.

[רמב"ם איסורי מזבח פ"ג, ה"א] אין המומין פוסלין בעוף וכן אחד הזכר ואחד הנקבה בעוף שלא נאמר תמים זכר אלא בבהמה בלבד, בד"א במומין קטנים אבל עוף שיבש גפו או נסמית עינו או נקטעה רגלו אסור לגבי המזבח שאין מקריבין חסר כלל, וכן אם נולד בו אחת מן הטריפות שאוסרין אותה באכילה הרי זה נפסל לקרבן.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תפנית ההשקפה: אתחן, סלוק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שני משמעות, רבוי ממש; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מוקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא אולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

מובאות דרכים אחדות להסבר טעם הכתוב (וי א, א) לעלה – אתנה מגביל.

(וי א, א) לעלה – אתנה מגביל. האם רק מה שהוקדש לעולה יכול להיות עולה? האם אפשר לשנות הקדשה מעולה לקרבן אחר? האם בהמה שהוקדשה לשם קרבן אחר (כגון, פסח, שלמים, תודה) אפשר לשנותה לעולה? כגון אבדה והקדישו אחרת לקרבן המקורי ואח"כ נמצאה והבעלים רוצה לשנותה לעולה ותישאר עולה או לא יתקיים לה שם עולה?

בית הבחירה (מאירי) בבלי קידושין ז,א ... איפשר לומר שמאחר שבשנוי השם של קרבן (ע"י הכהן המקריב) כגון שהיתה עולה וחשב בה לשלמים שלא עלת לבעלים אמרו דוקא בשעקר שם הזבח בזדון אבל בטעות עלת לבעלים

(וי א, א) לעלה – אתנה מגביל. **רמב"ם פסולי המוקדשין פ"ג ה"ד** עולה שהעלה חיה לראש המזבח תרד שעדיין אינה ראויה. הגבלה זאת מתאימה מאד לפסוק הבא העוסק בשחיטת העולה.

ויקרא ויקרא א,יא: וְשַׁחַט אֹתוֹ עַל יַרְדֵּי הַמִּזְבֵּחַ צִפְנָה לִפְנֵי ה'

וְזָרְקוּ בְנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-דָּמּוֹ עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

ראה **[בבלי זבחים נ,א]**, ראה **[בבלי יומא לו,א]**

[בבלי עירובין נז,א] ... רב אשי אמר: מאי רביע דקרנות. אמר ליה רבינא לרב אשי: והא סָבִיב כתיב! - מאי סָבִיב - סביב דקרנות. דאי לא תימא הכי, גבי עולה דכתיב **(וי א, א, א)** וזרקו (בני אהרן) את הדם על המזבח סביב, הכי נמי סביב ממש? אלא מאי סביב - סביב דקרנות, הכי נמי: מאי סביב - סביב דקרנות.

ויקרא א,ה: עולה מבקר

[ה] וְשַׁחַט אֶת-בְּנֵי הַבָּקָר לִפְנֵי ה' וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר-פָּתַח אֲהֶל מוֹעֵד:

ויקרא א,יא: עולה מצאן

[יא] וְשַׁחַט אֹתוֹ עַל יַרְדֵּי הַמִּזְבֵּחַ צִפְנָה לִפְנֵי ה' וְזָרְקוּ בְנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-דָּמּוֹ עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

טט – לפי שטעם פזר בתפקיד אם אינו למקומו דרשהו למקום אחר, הוא בקרא **(וי א, א)** וְזָרְקוּ בְנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-דָּמּוֹ עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ולא ב-**(וי א, א)** וְזָרְקוּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב לכן מוצע כי הגרסה בגמרא תהיה ... רב אשי אמר: מאי רביע - רביע דקרנות. אמר ליה רבינא לרב אשי: והא סביב כתיב! - מאי סביב - סביב דקרנות. דאי לא תימא הכי, גבי עולה דכתיב **(וי א, א)** וְזָרְקוּ בְנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-דָּמּוֹ עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב, הכי נמי סביב ממש? אלא מאי סביב - סביב דקרנות. סביב דקרנות.

[בבלי פסחים סד,ב] ... למד על בכור ומעשר ופסח שהן טעונין מתן דמים ואימורין לגבי מזבח. מנלן דטעונין יסוד? - אמר רבי

אלעזר: אתיא זריקה זריקה מעולה. כתיב הכא את דמם תזרק על המזבח וכתיב התם **(וי א, א)** וְזָרְקוּ בְנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-דָּמּוֹ

עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: מה עולה טעונה יסוד - אף פסח נמי טעון יסוד.

[ספרי במדבר פרשת קרח פיסקא קיח] את דמם תזרוק על המזבח, מתנה אחת אתה אומר מתנה אחת או שתי מתנות של ארבע אמרת ק"ו ומה אם במקום שרבה בחלבים מיעט בדמים כאן שמיעט בחלבים אינו דין שנמעט בדמים או חלוף ומה אם במקום שמיעט בחלבים ריבה בדמים כאן שרבה בחלבים אינו דין שרבה בדמים ת"ל **(וי א, א)** וְזָרְקוּ בְנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים שתי מתנות שהן ארבע [דנתי וחלפתי בטל או חילוף וזכיתי לדון כבתחילה ומה אם במקום שריבה בחלבים מיעט בדמים כאן שמיעט בחלבים אינו דין שנמעט בדמים ומה ת"ל את דמם תזרוק על המזבח מתנה אחת].

בְּנֵי – תרסא, בתפקיד מחיצה, מקום זריקת דם ביסוד המזבח, בתפקיד שיעור מתנת דם אחת (בבת אחת) ביסוד וגם אם נתערב בדם מתן

ארבע ר' יהושע אומר ינתן במתן אחד ר' אליעזר אומר ינתן במתן ארבע.

זריקה על יסוד המזבח במקום המזבח גם אם אין יסוד נלמד בילקוט שמעוני וי' רמז תמא מ-(וי א, ה) וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-

הַדָּם – רב מתרגם באחסנתיה יתבני מדבחא.

וְזָרְקוּ בְנֵי אֶהְרֹן - (אתנה) פזר תלישא-קטנה קדמא **הַכֹּהֲנִים אֶת-דָּמּוֹ עַל-הַמִּזְבֵּחַ** - דרגא תביר טפחא **סָבִיב** - סלוק

(תו"א פסחים סא זבחים פא)

הבנת הקרא ... **וְזָרְקוּ בְנֵי אֶהְרֹן** - (אתנה) פזר תלישא-קטנה קדמא

תיעזר ב-**ויקרא א, ה** והקריבו בני אהרן הכהנים את-הדם וזרקו את-הדם על-המזבח סביב וגו'

דעת זקנים מבעלי התוספות בני אהרן. שלא יהו מקריבים כהנים זקנים שמרתתין ידיהם וכן אז"ל במסכת חולין מאימתי כהנים פסולין משירתת.

- **וְזָרְקוּ בְנֵי אֶהְרֹן** - (אתנה) פזר תלישא-קטנה קדמא,
- תבנית כעין פרט וכלל ופרט. פרט קדמאה מתברר בפרט בתראה
- קדמא כעין כלל הצריך לפרט ופרטו **הַכֹּהֲנִים אֶת-דָּמּוֹ עַל-הַמִּזְבֵּחַ** - דרגא תביר טפחא, ממעט בקבוצת כהנים או בקבוצת דמים, ממעט בכהנים ע"פ ת"כ אמר ר"ע מנין לקבלת הדם שלא תהיה אלא בכהן כשר ובכלי שרת ...
- טט צריך לברר אם עוזר לטעון ב-א יא אמר לו (ר"ע לר' טרפון) קבלה, לא עשה בה את המחשבה כמעשה, זריקה עשה בה מחשבה כמעשה, המקבל בחוץ פטור והזורק בחוץ חייב. קבלוהו טמאים אין חייבים עליו. זרקוהו טמאים חייבים עליו
- **בְּנֵי אֶהְרֹן**. יכול חללים ת"ל **הַכֹּהֲנִים** יצאו חללים, אוציא חללים ולא אוציא בעלי מומין ת"ל **בְּנֵי אֶהְרֹן** מה אהרן כשר אף בניו כשרים, יצאו חללים ובעלי מומין.
- הפרט קדמאה **בְּנֵי** - תלישא-קטנה התריע על לאו מכלל עשה וזרקו (וב-**א, ה** והקריבו). מחולין למדו שגם כהנים שמרתתים ידיהם לא יקריבו ולא יזרקו,
- **וְזָרְקוּ** - פזר, מלמד למקום אחר ואם צריך גם לענינו, כאן אפשר שהלמוד הוא כך:
- **וְזָרְקוּ** - פזר בין היתר מרמז על המשכת הלאו מכלל עשה אל הזריקה שצריכה להיות מ- **סָבִיב** אבל שלא תהא זריקה מרותתת